№ 46 — Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. — פרייז 20 גראשען — Lodzer Tageblatt

לאָדזשער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג || 22 lutego 1928 r. || מיטוואָך, א׳ אדר תרפ״ח || רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 16, פון אַדמיניסטראַציע 47

פּראָגראַם-רעדע פון מיניסטער טשעכאָוויטש.

װ א ר ש א. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין וואַלאַוואַלאַצישן קאָמיטעט איז געהאַלטן געוואָרן די פאָלשטענדיקע קאָנפערענץ פון אַנ׳אַרטיקלער טיליק פון דער „באַנק גוספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ״. דער פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש, וועלכער איז ספּעציעל אַרויסגעפאָרען צו דער קאָנפערענץ, האָט געהאַלטן אַ גרויסע עקאָנאָמישע רעדע וועגן דער פינאַנציעלער לאַגע אין לאַנד.

דער מיניסטער האָט ערקלערט, אַז די איצטיקע רעגירונג האָט באַקומען אַ זייער שלעכטע ירושה אין די פינאַנציעלע פאַרהעלטענישן אין לאַנד. דער מאַי-רעגירונג איז אָבער סוף כל סוף געלונגען צו סאַנירן די לאַגע און איצט זענען מיר עדות פון דער וואַלוטע-סטאַביליזאַציע און פון דער אַמעריקאַנער הלואה. אין לאַנד געפינען זיך אָבער אַזעלכע עלעמענטן, וואָס זענען שטאַרק אונצופרידן פון דער מערבעסערטער לאַגע, ווייל זיי קענען נישט פאַרגינען דער היינטיקער רעגירונג דעם ערפאָלג.

די רעזינגע עקספּאָזע שטעלט מיט זיך אויך פאָר די פּראָגראַם-רעדע פון מי-ניסטער טשעכאָוויטש, וועלכער פיגורירט אַלס ערשטער קאַנדידאַט אויף דער ליסטע נום. 1 אין וואַרשע.

עסטרייכישער לאָקאַרנאָ-געזעץ — אַ געוועהר אין די הענד פון די בעלי-בתים.

ווין, 21. פעברואַר (אָטע) די עסטרייכישע רעגירונג האָט שוין אויסגעאַרבעט אַ געזעץ צום געזעץ וועגן לאָקאַרנאָ-שוץ. די געזעץ זעהט פאָר אַ רעגירונג-צו-ציע פון גרונט-דירה-געלד, דאָס זאָל אויך אַהינגעהן נאָך פערשריבענע וועגן עקסמיטיע. די געזעץ זעהט אויך פאָר, אַז אין געוויסע פעלע האָט דער בעל-הבית דאָס רעכט אַבצוזאָגן דעם לאָקאַטאָר די דירה.

אַלץ נאָך די אויסלענדישע פּעסער!
מען האַלט אין איין רעדוצירען דעם פּרייז
און בלייבען — בלייבט עס ביים אַלטען.

װ א ר ש א. (א. א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן נייעם בודזשעט-יאָהר הערט איצט אין אינערן-מיניסטעריום בעטראַכט אַ פאָרשלאָג צו פאַרקלענערן די קאָסטען פון אַנ׳אויסלענדישען פּאַס אויף 50 פּראָצענט.

געענדיגט די פּויליש-סאָוויעטישע באַהן-קאָנפערענץ.

מ א ס ק װ א, 21. פעברואַר (א.ה.) נעכטען האָט זיך דאָ פאַרענדיגט די פּויליש-סאָוויעטישע באַהן-קאָנפערענץ. היינט ווערט אונטערגעשריבען דער פּראָטאָקאָל פון די באַראַטונגען, דאָנערשטאָג פאָהרט צוריק די סאָוויעטישע דעלעגאַציע קיין מאָסקווא.

פילהאַרמאָניע-זאַל נאַרוטאָוויטשא 20. פרייטאָג, ד. 24. פעברואַר 7 אָוונט
בונד אין משפּט
פון דער יודישער אַרבייטער-עפנטליכקייט
אַרויסטרעטען וועלען די ה״ה: נתן בוקסבוים, יוסף ראָזען (וואַרשע), ראַטס. ב. שאַפּירא, ה. בראַנד. ז—ז טעזען: 1) פאַרוואָס איז ניטאָ צווישן געקומען דער בלאָק צווישן „פּועלי-ציון״ און „בונד״. 2) בונדיש-פּועלציסטישע פאַראַמניגונג. 3) בונדישע טעאָריע און בונדישע פּראַקטיק. 4) די צו-שטערונגס-אַרבעט פון בונד אין די פּראָפעסיאָנעלע פאַראייניגונגען. 5) בונדישע שול-פּאָליטיק. 6) בונדישע וואָהל-בלאָקה: א) מאַקאַאָו, כעלם, פּינטשעוו; ב) קיעלס, מעזעריטש, אַיזלען, אָקסען, קאַרוועלאַס א. ד. גל.; ג) בונדישע ליטעראַטור לויט׳ן נוסח און סטיל פון שמ״ר. 7) „בונד״ אויפ׳ן וועג צום „טעלקיום״. 8) דער ענטפער פון דער יודישער אַרבייטענדער מאַסע. בילעטען צום פּרייז פון 50 גר. ביז 1.50 צו באַקומען אין הויפּט-וואָהל-ביוראָ (פּיראַמאָוויטשא 14) און אינ׳ם טאָג פון משפּט ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל (נאַרוטאָוויטשא 20).

ליסטע 5 — יודישער אַרבייטער וואָהל-קאָמיטעט „פּועלי-ציון״: הויפּט-וואָהל-ביוראָ: פּיראַמאָוויטשא 14.

[illegible]

מעלדונג.
פאַר דיסציפּלין-בראַך ווערט יחיאל שאַליט אויסגעשלאָסען פון דער פּאַרטיי.
קאָמיטעט פון דער יוד. סאָציאַליסטישער אַרבייטער-פּאַרטיי „פּועלי-ציון״ (פעראייניגט מיט צ. ס. ס.) אין לאָדז.

אחרי מחלה כבדה וממושכת גוע ונאסף אל עמיו בעלי האהוב חותני, אחינו, גיסי ודודנו היקר
נ״ע אליעזר בן ר׳ בנימין ביניש הכהן ז״ל
בנצ׳קובסקי
בשנת הארבעים ושלש לימי חייו.
ההלויה תהיה היום, יום ד׳ א׳ אדר תרפ״ח בשעה 2 אחהצה״ר מבית האבל פיוטרקובסקה 26
השרויים בצער עמוק: משפחתו המתאבלת.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 69 יאָהר מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע און נישט-פערגעסענע מוטער, שוויגער-מוטער, גרויס-מוטער
נ״ע אסתר מרים אשת ר׳ אשר נ״י
באַרנשטיין
די לויה קומט פאָר היינט, מיטוואָך, 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג פון טרויער-הויז נאַרוטאָוויטשא 83, וועגען וואָס עס טיילט מיט די אין טיפען טרויער
פערבליבענע פאַמיליע.

200 זל. בעלוינונג
אַריבערגעהענדיג פון פּולנאָצנא נומ. 7 אויפ׳ן נומ. 8 האָב איך פערלוירען אַ
פּאַפּיראָסען-טאַש
(עס איז אַנ׳אָנדענקונג). דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אָבצוגעבען געגען 200 זל. בעלוינונג צו געלרוביז, פּולנאָצנא 7.
בעמ.! ווער עס ווייס עפּעס וועגן די פּאַפּיראָסען-טאַש, ווענדעט זיך באַקומען אַ גרויסע בעלוינונג. 350

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינד
נתן זילבערצווייג
מיט פרל. עלא האַכמיץ
ווינשען מיר גליק און צופרידענהייט.
מענדעל האַמבורסקי און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינד
נתן זילבערצווייג
מיט פרל. עלא האַכמיץ
ווינשט אַ הערציגען מזל-טוב
פעליקס האַמבורסקי און פאַמיליע.

Dr. med. A. URYSON
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
Konstantynowska 20, tel. 85-86
נעמט אָן פון 3—5 נ. פאַר אינטעליגענץ—לעטשניצע-פּרייזן.

Dr. Niewiażski
SIENKIEWICZA 34, tel. 59-40
ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע
באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
603 נעמט אָן פון 5—9 אָוונט.

Dr. med. A. Mazur
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנקע. ווי אויך שטים און שפּראַך-שטערונג
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
וואַלטשאַנסקא 65
(איינגאַנג אויך דורך טיערטיק 46) טעל. 66-01
נעמט אָן פון ½11—½12 און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P, Narutowicza 25 (דזשעלנע) Tel. 44-1
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 12—1 פאַרמ. און פון 4—6 נאַ.

א פּערטרעטער
אויף לאָדז און אומגעגענד מיט גוטע רעפערענצען ווערט געזוכט פון אַ טשענסטאָכאָווער קונסט-פאַבריק.
צו ווענדען:
I. Gradon Częstochowa, Strażacka 14
skrzynka poczt. 149. 851

Dr. Wołkowyski
זאַכאַדניאַ 53 (צעגעלניאַנאַ 59) טעל. 37-78
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וועניריסשע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 1—2 און 4—8. פרויען פון 4—5
ספּעציעל וואַרטע-צימער.

שטימט פאַר דער ליסטע 33 — אַלגעמיינער יודיש-נאַציאָנאַלער וואָהל-בלאָק צום סיים און סענאַט — שטימט פאַר דער ליסטע 33
אין לאָדז, מאָניושקע 5, טעל. 88-70.

אַכטונג. שייבלער׳ס-ראַיאָן!
מיר מאַכען באַקאַנט, אַז ביי אונז איז געשאַפען געוואָרען אַ וואָהל-קאָמיטעט פון אַלג. יוד. נאַצ. בלאָק און אויף היינט, מיטוואָך, 7.30 אָוונט רופען מיר
אַ גרויסען וואָהל-מיטינג
פאַר קליינהענדלער סאָרג- און מערק-שטעהער אין לאָקאַל פון „יסודי-התורה״, קילינסקי 116. מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ה״ה: אַדוו. הייזמאַן, ד״ר הערש-פינקעל, ג. וואָלמאַן, מ. בענדעל, ל. גערעכט, ד. ה. זילבערשטיין, פּרנס ב. גאָלדבערג
יודען פון שייבלער׳ס-ראַיאָן קומט מאַסענהאַפט!
וואָהל-קאָמיטעט פון שייבלער׳ס-ראַיאָן.

„שטאָטיש טעאַטער״, ציגעלנאַ 63
דירעקציע: ב. באַרטשינסקי.
נור 2 פאָרשטעלונגען! נור 2 פאָרשטעלונגען!
היינט, מיטוואָך, און מאָרגען, דאָנערשטאָג, פעברואַר, 8.30 אָוו.
ווערט אויפגעפיהרט די הערליכע אָפּערעטע פון באָטשינו
„מאַדאַם בעטערפליי״
מיט דער באַטייליגונג פון די כאָרען פון דער היגער אָפּערן-געזעלשאַפט, פון גרעסערען סימפאָנישען אָרקעסטער און אַרטיסטען פון דער ווארשעווער אָפּער.
די הויפּט ראָלען פיהרען אויס: Bronisława Olecka, Teoderja Skonaczna, St. Debosz, Fr. Freszel, Fr. Freezel, S. Lewitin, I. Wayland i I. רעזשי: K. Tatarkiewicz און (רעזש. פון שאַמפּיטער: K. Tatarkiewicz). דירעקטאָר: J. Bejnowski (דירידזשענט פון דער לעמבערגער אָפּערע) און D. Kleidt (מוזיק-לייטער פון דער ווארשעווער אָפּערעטע).
בילעטען שוין צו באַקומען אין דער צוקערניע ביי נאָטשעמיעסקי, פּיעטריקאָווער 76, טעל. 61-00.

בעקאַנטמאַכונג.
זעמטליכע בעלי-חובות פון שמואל בערלינערמאַן
בזשעזשינסקאַ 21, ווערען אויפגעפאָדערט אונבאַדינגט אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו קומען מאָרגען, דאָנערשטאָג, דעם 23/2 ד.י. 9 אַ זייגער פריה אין לאָקאַל פון פאַבריקאַנטען-פאַראיין, זאַכאַדניאַ 68, כדי צוזאַמענצושטעלען אַ קאָנטראָל-ליסט אין דער פראַגע פון ש. בערלינערמאַן.
גלייכצייטיג ווערט ה׳ שמואל בערלינערמאַן ענערגיש אויפגעפאָדערט רעאַליזירען זיך צו פאַרשטענדיגען מיט׳ן קאָמיטעט פון די בעלי-חובות אין משך פון 24 שעה.
אין געגענפאַל וועלען געגען איהם גענומען ווערען אַנגעהענדיקע טריט צו שאַרפסטע געריכטליכע סאַנקציעס.
דער קאָמיטעט.

18 — יוד. וואָהל-קאָמיטעט ביים בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. — 18
מאָרגען, דאָנערשטאָג, ד. 23. ה. ח. 8,30 אָוונט אין זאַל „קאָלאָסעאום״ (זאַכאַדניאַ 58)
אַ גרויסער פרויען-וואָהל-מיטינג
מיט דער באַטייליגונג פון פרוי ראַטמאַן רחל שטיין, פרוי ד״ר סירקין פון וואַרשע א. א.
איינגאַנג נאָר פאַר וועהלערינס.

שטימט פאַר ליסטע אַלג. יוד. נאַציאָנאַלער וואָהל-בלאָק צום סיים און סענאַט — 33 — אין לאָדז מאָניושקי 5. טעל. 88-71
היינט, מיטוואָך, דעם 22. פעברואַר 1928 1 אַ זייגער ביי טאָג קומט פאָר אויף מאָניושקי 5 אַ גרויסע
וואָהל-קאָנפערענץ פון גאַנצען לאָדזשער קרייז — 33
צו וועלכער עס דאַרפען קומען פאָרשטעהער פון די וואָהל-קאָמיטעטען אין בזשעזשין, לוטאָמירסק, קאָנסטאַנטינאָוו, אַלעקסאַנדראָוו, זגיערזש, פּאַביאַניץ, טושין, קאַלושקי, לאַסק, יעזשאָוו, גלאָוונאָ, סטריקאָוו א. אַנ.

בלוטיגער וואהל-מיטינג ביי לעמבערג.

1 יוד דער'הרג'עט געווארען. — פיל ליכט און שווער פערוואונדעטע.

לעמבערג. (טעלעפאניש) אויף א וואהל-מיטינג פון דער „אגודה" אין זאכראמיל איז אויסגעבראכען א מורא-דיג געשלעג צווישען די פערשידענע צדדים. דאס געשלעג האט זיך פער-וואנדעלט אין א בלוטיגער שלאכט, בעת וועלכער עס איז דער'הרג'עט געווארען דער דארטיגער יודישער יונגערמאן יצחק אייזיק פאנער. עס איז דא א סך ליכט און שווער-פערוואונדעטע.

אין שטעטל האט דער טויט פונ'ם יונ-גערמאן ארויסגערופען א געדריקטער שטימונג.

* * *

װארשא. (א. ה.) אויפ'ן נעכטיגען וואהל-מיטינג פון די כאדעקעס איז אַ-רעסטירט געווארען דער ראַכמאַן גרא-באווסקי און צוויי טראַמווײ-קאָנדוקטאָ-רען. ביז איצט זענען זיי נאכנישט בע-פרייט געווארען פון ארעסט.

אין העכסטען טריבונאל זענען געב-ראכט געווארען 400 אַנ-קלאגעס וועגען וואהל-ענינים. סרוב זע-נען די אנקלאגעס געווענדעט געגען די בעשלוסען פון פערשידענע קרייז-וואהל-קאמיסיעס צו פסל'ען קאנדידא-טען-ליסטעס.

א גאנצע רייהע געזעלשאפטליכע פער-איינען האבען אויך ארגאניזירט אַנ-קלאגעס געגען דער ליסטע נומ. 13

* * *

טשענסטאכאו. (טעלעפאניש). נעכטען איז דא אדורכגעפיהרט געווא-רען א רעוויזיע ביים קאנדידאט פון כא-דעקיש-פיאסטישען בלאק (25) זיגמונד כארדיני און ביי א געוויסען מאטעל סקאלעצקי, ביי וועמען די פאליציי האט ענטדעקט א גרויסען געוועהר-לאגער, בומבעס, שטאקינס און אמוניציע שמו-געל. אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזי-גער ענטדעקונג זענען אדורכגעפיהרט געווארען א רייהע ארעסטען פון איינעם פערדעכטיגע, דערונטער אויך דעם ספעק-קאנדידאט פון קאמילי-שען פלאקס-בלאק זיגמונד צארדיני, ביי וועמען דער געוועהר-לאגער איז געפו-נען געווארען.

ווידער א קאמוניסטישער אויפשטאנד אין כינע.

ריגא, 21. פעברואר (אטע) פון מאסקווע מעלדעט מען, אז אין דער כינע-זישער פראווינץ האנאק איז אויסגעבראכען א קאמוניסטישער אויפשטאנד.

לאנדאן, 21. פעברואר (פאט) די לאגע היגטער קאנטאן האט זיך ווידער פערשארפט. צוויי כינעזישע גענעראלען האבען פערנומען זעהר וויכטיגע סטראטע-גישע פונקטען ביי קאנטאן. פון דארט פיהרען זיי אן אן'אטענטאט אויף דער שטאט. אין די נעהנסטע טעג ווערען ערווארט גרויסע שלאכטען צווישען די צוויי גענעראלען און דעם גארניזאן פון קאנטאן.

קריטישע לאגע פון דער סלאבאדקער ישיבה.

קאוונא (יט"א) קען רעדע און עקס-פען א דעלעגאציע פון דער בערוהמטער סלאבאדקער ישיבה און קאוונא, בראש מיט'ן מנהל רב יעקב משה לעסין. אין א געשפרעך מיט'ן קאוונער יט"א קארעספאנדענט, האט הרב לעסין מיט-געטיילט, אז די סלאבאדקער ישיבה לעבט איבער א קאטאסטראפאלע לאגע איצט. די ישיבה-בחורים האבען שוין העכער א יאהר צייט נישט בעקומען קיין שכירות און יעדער ישיבה-בחור איז א בעל-חוב אויף צ'ערך 400 ביז 500 דאלאר.

גענעראל-שטרייק געגען צו הויכע שטייערען.

פאריז, 21. פעברואר (אטע) פון אטען מעלדעט מען, אז די גריכישע קאמוניסטען זענען ארויסגעטרעטען מיט א פאדערונג צו פערקלענערן די שטייערן. אויב די רעגירונג וועט די שטייערן נישט נידריגער מאכען, וועלען די קאמוניס-טען פראקלאמירען א גענעראל-שטרייק. 5 אנפיהרער פון די קאמוניסטען זענען ארעסטירט געווארען.

זעלבסטמארד פון א פוילישען זשורנאליסט.

װארשא (טעלעפאניש) אין „הטעל בריסטאל" איז נעכטען אינדערפריה בעגאנגען זעלבסטמארד דער פוילישער זשורנאליסט הענריק קאמינסקי. פאר'ן זעלבסטמארד האט ער גענומען א וואנע און זיך געלאזט אפראזירען.

ווי מען שמועסט זאל די סבה פונ'ם זעלבסטמארד זיין געווען פאמיליען-סכסוכים.

דער לעצטער טאג פון בערלינער פראצעס.

די רעדעס פון פראקוראר און פערטיידיגער. — די מאטיווען פונ'ם בעפרייאונגס-אורטייל.

(ספעציעל פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט").
פון א. בירענצווייג.

ווי דער טעלעגראף האט אייך שוין מיטגעטיילט, איז פאול קראנץ בעפרייט געווארען פון דער בעשולדיגונג, אז ער האט זיך מיטבעטייליגט אין ערמאר-דען סטעפאנ'ען. דער אורטייל איז דא גלייך געווען פון אלעמען ערווארטעט. נאך דער רעדע פון פראקוראר, וועלכע איז גע-ווען זעהר שוואך, איז קלאר געווא-רען, אז מ'וועט ארויסטראגען א בעפרייאונגס - אורטייל.

דער אינטערעס צום פראצעס, וועל-כער איז אין די לעצטע טעג געווארען אבנארמאל שטארק, האט היינט זיך אלע-גערעכטיגט אויסגעדריקט. אזא גע-דראנג האט שוין בערלין לאנג נישט געזעהן פאר א געריכטס געבייד.

די פאליציי האט געהאט זעהר פיל ארבייט מיט האלטען די ארדנונג. די קארידארען פון אמטגעריכט און וואנדען זאל איז געווען זעהר א שטארקער, קיין צוויל-פערוואלטונג האט מען פרובירט ביז נישט ארגאניזירט. ווייל אלע צושויער זענען געקומען די אנגעזעהענסטע פאר-שטעהער פון דער אינטעליגענץ, פון דער פאליטישער, וויסענשאפטליכער און קונסטלערישער וועלט.

די זאמלונג ווערט געפיהרט אין דער אנוועזענהייט פון צוהערער, מחמת די דאקטוירים האבען איהם נישט ער-לויבט. די פראקוראטור האט זיך, א פנים, שטארק צוגעגרייט צו דער בעשולדיגונגס-רעדע. אויף דער טריבונע, וועלכע איז ספעציעל אויסגעשטעלט געווארען, ליגען אנגעהויפנט ביכער און מאטער-יאלען, און מ'רופט זיך אויף א רייהע „פאסמאטער". ס'איז דערפאר זיך לייכט פארצושטעלען מיט וואסערע שפאנונג דאס פובליקום האט אויסגעהערט.

די בעשולדיגונגס-רעדע.

מיט יעדער מינוט, צייט, וואס די רעדע האט זיך פערצויגען, איז געוואקסען די עמפינדונג.

„וואס איז געשעהן? — הייבט אן דער פראקוראר זיין רעדע — צוויי נישט רוהיג, מאראליש געשילדערטע שי-לער בעשליסען צו דערשיסען א מענש, לויט געזונקענעם יונגענמאן און א מעדעל וואס איז ענליך צו זיי. די מאטיווען צום מארד זענען בלויז אינטימע, וואס ביים אנהויבען אויפגעקלערט. וואס מען ווייסט וועגען דעם דאזיגען עניין, אויפגעהויבען איז אבער טאטאל? דער פראקוראר מיינט, אז דער רעזשים פון ארגאניזאציע פראצעס איז געשעהן קאנטאלי. דער רעכטער געהאט דאן אינטער צו די פערנעמונג פון דער פראקורישער. דער אנגעקלאגטער האט געגעבען הילדע שעלער זיין ערענווארט, אז ער וועט נישט דערצעהלען איהר ברודער, אז זי געפינט זיך אין שלאפצימער מיט סטעפאנ'ען. ער האט אבער זיין ווארט געבראכען. ווען גינטער שעלער און צוגענגען דארט צו זאגען סטעפאנ'ען, און איהם הילדע נאכגעלאפען. אבער קראנץ האט פערהאלטען די טיר און דאן זענען געשאסען די שאסען. דער אנגעקלאגטער איז נאך דער דאזיגער טאט ארויסגעגאנגען פון דעם הויז און געבליבען גלייכגילטיג. דער אנגעקלאגטער איז, אלזא, נישט צוגעפאסט, וואס סטעפאן איז געשאסען געווארען, ער האט אבער זיין רעוואלווער געגעבען, מיט דעם געזעהן די טאט. דער פראקוראר בעשולדיגט קראנץ, אז ער האט פערהאלטען די טיר און דאן זענען געשאסען די שאסען. ער האט זיך געשטעלט פאר דעם בעשולדיגטען אין דער טיר. ער מוז דעריבער אויך פאראנטווארטליך זיין פאר דער מאראלישער שולד."

„וואס שייך הילדע שעלער, זאגט דער פראקוראר, פאלט אויף איהר די מא-ראלישע פאראנטווארטליכקייט פאר דעם אלעם, וואס איז געשעהן, און ער האט בעטען נישט ברענגען זי צו געזעץ. ס'איז אבער נישט קיין גרונד צו צושלאגען איהר ער-קלערונגען.

בעשולדיגטער די אויספיהרונגען פון די עקספערטען, קומט דער פראקו-ראר צום אויספיהר, אז האט בעוויזען, זענען ביידע חברים נישט געווען בעום פולען בעוואוסטזיין, הגם זיי זענען פארמאגט שוין געווען גענוג, און דער-פאר ער פאדערט פאר'ן פראצעס א יאהר תפיסה. בעשטימט רעכט און אלס א רייהע מילדערנדע אומשטענדען, א חוץ דעם ווארט ער פאר שטראפען וועלכען פון א חודש ארעסט פאר האלטען געוועהר אומלעגאל. ריכטיג בעקומט האט דער פראקוראר

דער פערטיידיגער אדוו. ד"ר פרעה.

„איך פרעג נישט: וואס איז געשעהן, ווי ס'האט עס געמאכט דער פראקוראר; איך פרעג: וואס איז יוגענד? איך בין פאר דער יוגענד מיט נישט'ס ווארטס, „יו-גענד איז שכרות אהן ווין". איך האב זיך דערינערט מיט די צופאלונגען פון שילער פון קראנץ, מיט געשיכטע'ן און ראמאנען, ווי מיט דער שרעקליכער מאראלישער מאכטיגקייט. ס'איז קלאר וואס האט אזא יונגער מענש קודם כל א האלב געהאט. די הכמה; דער שול קומט ערשט שפעטער. די פערזענליכקייט, אז די הילדע און געפעהר שעלער פונ'ם אנגעקלאגטען, וועגען מאראליש געווארען, וועגען אין דעם פאל נישט'ן געטראגען, דער בריוו-פיגעס פון די פער-טהייטיגונגען איז דאך די פראגע: צו איז דער אנגעקלאגטער שולדיג. אבער ביום? די געריכטס-פערהאנדלונגען האבען בעוויזען וואס די פראקוראטור טענה'ט האט אויך אליין מודה געווען, אז קראנץ איז נישט פעהיג געווען דעם מארד. ס'וויל איהם אבער פערשולדיגען און מיט בעמיהונגען, דאס קען אבער נישט זיין. וואס הייסט דאס איז געווען „מיטבעשולדיגונג"? — רעכט אויס דער פערטיידיגער. דאס פערגעסט, אז פראנץ וועלען זיך פונאנדער מיט די פעקטיגען, וואס יעדער האט אויסגעפיהרט. און דא איז אבער דער פאל נישט געווען. אמת, קראנץ איז גע-ווען און בעם אויף הילדע'ן. פערוואס זי האט איהם פערראטען. דאס איז אויך פערשטענדליך. אבער צו האט ער עפעס געמאכט צוצוהעלפען צום מארד? צו דער-פאר, וואס ער האט נישט ארויסגעלאזט דעם רעוואלווער פון גינטער'ן, קען מען איהם פערשולדיגען? צו וויל ער און געווען א שטומער עדות פון דער ער-מארדונג, קען מען איהם אנקלאגען מיט

בעטוילמשער?

— ווער ס'בעגעהט א מארד, מוז דאך א פרייזער זיין בעשטראפט, ווען ער געהט מוט. צוערשט קומט דער ווילען, דערנאך ערשט די טאט. איז אבער קראנץ פעהיג געווען נאך אזא שווערע-רונג, צו האבען א ווילען צו מ'ארדען? אודאי איז ער מאראליש שולדיג. הילדע שעלער איז אבער נאך מעהר מאראליש שולדיג. פון יורידישען שטאנדפונקט קען מען דערפאר נישט בעשטראפען, צוליב דעם מאכט לאנג זי פאר אזוי מיצופראגען א בעפרייאונגס-אורטייל."

נאך די רעדעס איז די שפאנונג געשטיגען צו דער העכסטער מדרגה, הגם אלע האבען שוין געוואוסט, אז קראנץ וועט בעפרייט ווערען און יעדער האט אויף א פאר ווארטען.

אינמיטען האט מען געבראכט דעם אנגעקלאגטען פון שפיטאל אין זאל אריין.

„לעצט ווארט".

געזעצמעסיג, אז מ'זאל איהם פרעגען אויב ער וויל מיטהויבען צו זיך פערטיידיגען, ער האט אלעס אויסגעזאגט ביי די פערהערען, וואס ער האט בעדאנקען און דער יוגענד.

ווען דער פארזיצענדער לייענט פאר דעם בעפרייאונגס-אורטייל שפיגעלט אויף קראנץ פאר שמחה זיין בלאסע פנים בעקומט א רויטע קאליר און ער שמייכעלט אויפגעצויגען פאר גליק. דער פארזיצענדער האט אויך גלייך פערזעצט לייענען

די מאטיווען.

„מיט דעם דאזיגען אורטייל — הייבט אן דער פארזיצער — איז אפגעשלאסען געווארען א טראגעדיע, וואס האט ארויסגערופען — און מיט רעכט — אין יעדער אויסערגעווענליכע פערגאנגענהייט אין דער עפענטליכקייט. א חוץ די רייען שרעקליכע, זענען אין די פראצעס אויפגעקלערט געווארען די פראבלעמען פון מאראל, פון ערציהונג, וואס האבען זיך אנטפלעקט אין דער יוגענד. ס'איז דא נישט געווען די אויפגאבע פון געריכט, צו ענטשיידען די פראגען, ווען די יעגנעס איבערלעבען זיך אין זייער פריען נישט געקאנט אויפ'ן ריכטיגען וועג. דער דאזיגער פראצעס האט בעוויזען, אז בעוויזען אויף די יונגע מענשען מען געמוזט קלערען האט אין דעם שפארקען ווילען, האט און די אויסגאבע פון די עלטערען."

נאך דער דאזיגער איינלייטונג גיבט איבער דער פארזיצענדער צו דער אויס-געגעביגער טאט. צוליב דעם, וואס סטעפאן און גינטער שעלער זענען טויט-מערט געווען אין דער פאטאלער נאכט,— מוז מען זיך דערינען שטיצען אויף די ערקלערונגען פון אנגעקלאגטען. פון די דאזיגע ערקלערונגען איז קלאר געווארען אז גינטער שעלער איז געווען די טרייב-קראפט, קראנץ דאגעגען איז מיטגעשלעפט געווארען פון זיין חבר. דעם מארד-טאט איז בעגאנגען שעלער. קראנץ איז געווען פאסיוו. אויב אפילו מ'זאל אפילו זיין, אז ער האט צוגעשאסען די טיר, קען מען דאך איהם גלויבען, אז ער האט גערעכנט, אז פעטער איז שוין מעהר דארט נישטא. דער פארזיצענדער האט אויסגעפיהרט: „דער אנגעקלאגטער איז נישט פריי פון פער-דאכט, אבער צוליב מאנגעל פון באווייזען מוז מען איהם בעפרייען".

דער אורטייל איז אויפגענומען גע-ווארען מיט בעגייסטערונג דורך דער גאנצער בערלינער בעפעלקערונג.

קראנץ איז שוין טאקע אויף דער פרייע. הילדע שעלער קען זיך נישט קיין עצה געבען מיט די תהומות און פילם-אפערטען. אבער דייטשלאנד, דאס גאנצע דייטשע פאלק, האט ערשט אנגעהויבען צו משפט'ן די שולדיגע אין דאזיגען פראצעס און דער אורטייל וועט אויספאלען נישט גינסטיג פאר די עלטערען, לעהרער און שילער זעלבסט.

רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי וויל זיך שטיצען אויף דעם מיטעל-שטאנד.

רעדע פון האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי אויף א וואהל-מיטינג פון רעגירונגס-בלאק אין לעמבערג.

לעמבערג. — ווייטער אין דער פער-גרעסערטען אין גרויסען זאל פון קינא „לעה" א וואהל-פערזאמלונג פון דער 1-טער ליסטע (סאנאציע), אויף וועלכער עס האט גערעדט דער האנדעלס-מיניס-טער קוויאטקאווסקי. צוליב דעם, וואס מיניסטערען רעדען פאר אונז זעלטען, איז כדאי צו געבען די רעדע אויספיהר-ליכער.

די פוילישע געשיכטע לערנט אונז — זאגט מנג. קוויאטקאווסקי — אז, מיר האבען אין די צייטען פאר פוילען'ס צוזאמלונג בעוויזען א סך העלדען מוטה. מיר זענען אבער אויך פעהיג געווען נישט קיין קלוגע פאליטיק, וועלכע האבען דער-פיהרט צו פוילען'ס טיילונגען אין ווען פוילען איז נאך דער וועלט מלחמה ווידער פריי געווארען, האבען זיך די פירער גלאנץ אמאל אומגעקערט, אז זיי האבען אונז דערפיהרט צום אונטערגאנג. דאס האבען גענומען די פארטייען פערגעסען, וואס מיר קענען זיך פון דעם 17. און 18. יאהרהונדערט. ווען עס האט געהערשט די פארטיי-רעגירונג, זענען אלע די אלע מען געטאן, מען פערשוואנדען האט פאמפלאגער, אבער ווען עס איז שוין געווארען, האט זיך די שלעכטע ווירטשאפט אנגעהויבען פון דעם טאג. איך וויל נישט ערמאנען און קען פרטים, אבער דער אמת, אז די עקאנאמיע האבען געטריבען צו וועלען די רעגירונגס פראבלעמען, האבען שוין געבראכט די מלוכה אונטערגע-טען.

די היינטיגע רעגירונג — זאגט מי-ניסטער מיניסטער — האט געוואונען מאראליש און מאטעריעלע כחות פאר פוילען אין האט פערבעסערט קודם כל די ווירטשאפטליכע לאגע און דער מלוכה אין דאך דעם היינט מארשאל פילסודסקי, וואס פרובען דאס צוצולייגען. מיר האבען געווארנט פאר דער אומגליקלעכער פון דער פוילישער קלאסע אין צווילזאציע און אינדוסטריע, אויפ-געהויבען די אינדוסטריע, דעם האנדעל, די לאגע ווירטשאפט, די אמאליגע בבנות וואס האבען געדראהט דער מלוכה פון אויסלאנד, עקזיסטירען נישט מעהר. מיר האבען נעגעבען און דער רעגירונג לויט דעם אויף דעם שטעל פון די מערב מלוכות. זיי האבען אויפגעבלוהט א ריזיגע וועג, וואס זיי האבען זיך געשטעלט אויף דעם מיטעל-שטאנד און אויף אנהם וועלען מיר שטיצען, וויל ער פערטראגט מלאכה וועג-פערטיג פתות.

ווען מיר האבען איבערגענומען די מלוכה פערוואלטונג, איז פוילען, ווי פאר דעם סוף פון דער מלחמה און ווירטשאפט-ליכען זיין געווען צעפאלען אויף אפגע-זונדערטע געביטען און לאגען מיט פער-שאנען און לאדז און אנדערע שטעט בערווסטע שעפערישע פאבריקען, האבען אינדוסטריע פארמען בעשעדיגט פון דער פון אויסלאנד. און אנדערע געגנע-דען פון פוילען האבען מיר פערלוירען און אפגעלעגענע פוילען פון לאנד און געוואן אין רוהיג און פויהלען. דאס איז אויך גאנץ באלד אין אנדערע פראווינצען. צווי פוילען מלאכה און ווענען אין קרייז צושטעהנ-דע געווארען און קומער האט נישט געווארען ויך אויפגעלעבט. א וועלטמערט מיט פון דעם פערמעגען פון די בנקען איז און קריג תרגב געווארען און קומער האט נישט געווארען האט נאר צו מאכען. דאס איז אלץ א רעגע דער מאראלישער חלאות, וואס לאזט זיך פון אונז פרייען פון אויף דעם הינטערנען מאס.

אונטער אויף דעם פארלאמענטאריזם האבען מיר געזעהען און די אונזערע געלעגע פון קאמיסיעס, ווי אנשר סלוה-נות, מנהרשאפט, עניינים האבען זיך די פון אינטערעס רעפובליקען שטארק געווען, אבער וועגען אלטמיינונג מלוכה אונטערנעמען און פון אויף דעם פון פלענער, פון און די קאמיסיעס נער-ווען שטיל. די זשלבע, וועלכע האבען פון דער כוח פראבעג ער'ס שטאטגעל איז פער אויף די רעגינער, האבען אין די פון מלוכה'ען זיך געגעבען אונטערנעהמער-לעך הנחות. מיר האבען איז דער רעגי-גער צוגע פערלוירען און אויסלאנד דעם קרעדיט. דער ארבעטער און צוזאמען געפראכטען געווען, דער רעגירונג פעאט-טער איז פערלוירען געווארען און יאהר 1925 מיר האבען צבער, אז די האלבע צייטען וועלען שוין נישט צורוקקומען.

די רעגירונג האט און ווירטשאפטלי-כער רילמאנג געמאכט א חובען שוים פאראלים אין צוגעמאכט אינטערנאציאנאלע בעוויזען, וואס נאראנטירען דעם וועלט שלום. אויף דעם אינערליכען ארבייטס געביטען האבען זיך די לאגע צו בעסערן. מיר געמען אויף זיך די פוילען אחריות פאר דער טעטיגקייט פון מארשאל פולסודסקי, וועלכער האט אונז געהאלטען פוילען אהער אויסגעריסען פון פאר א פאר הונדערט יאהר (אפל.)

איך וויל אפשאצען די שלעכטע ווירט-שאפט פון די עטלעכע נאציאנאלע, אין מיר זאגען, אז די סבה פון דעם שלעכטען איז געווען די נישט הנרזמא-נישע ארבייטן פון די פערשידענע מי-ניסטעריען, וואס יעדער האט געהאנדעלט פאר זיך אליין. מען האט אין זיך געהאט פערפאלען אינטערעסען און פערגאלעטסענע ווירטשאפט מלוכה עניינים. איך מוז זאגען בעצאלען פאלקער, אבער קונגער קען אונז נישט פארלאזען, אז מיר האבען דאס געטאן מיט פונה.

עס זענען ארויסגענומען געווארען 400 פערארדנונגען מצד דעם מלוכה פרעזידענט, וואס האבען איבער די כובה פון די בירגער, צו, צערעדע דעם אינטערנאציאנאלען, פערשייטונג, האט ער פון א פאנאנציעלען ראט, האט אויס פייגען פון די שטעט, סאמאוולאדציע פון לאנדשאפט, אגראר-שוציונג פאר אינדוסטרי, דאס גלייכגעוויכט פון בירזשען, אויסשפארונגען, פאר-פערמיגען אויסלענדישע הלואות און אויך דער אנהויב פון לאגער-פערמעגענס הלואות, דאס האט דערפיהרט צו דער בויאונג מינקעס און פאמאוישע, ווארשא, קראקא און אנדערע שטעט. עס איז טלעגער געווארען דער דיסקאנטא-פראמ אין די פוילישע הלואה פאפירען זענען אין די לעצטע 12 חדשים געשטיגען פון 20 ביז 25 פראצענט. א ווענטשער טייל פון דער ארבייטסלאזיגקייט איז געפאלען.

הגלנע דעם עקספארט איז דער ראלע פון קרעדיט-פערמיגען אויף אויפטיהרען, און די בעלי-הבית מוז האבען רעגירונגען פאר א שלעכטער צייט, און מען אויך האבען די מלוכה רעגירונג-פאנדען; דרוסענגם וויל די רעגירונג פערשטעקען די לאגע פון די מלוכה-בעאמטע. מען מוז גע-דענקען, אז דער ארבייטס-לויהן אין פוילען איז פולנער ווי אנבערעל. עס מוזען אין דער הערכיה געשאטען ווע-רען פרינציפיעלע ענדערונגען. די מלוכה ערבייט מוז העכצער אזוי ווערען. עס מוזען אויסגעבויט ווערען די זעלבסט-פערוואלטונגען. אין יאהר 1928 וועלען געשאפען ווערען ארבייט און אנדערע רעקזשען.

צום סוף האט ער זיך פערגעשטעלט אלס קאנדידאט פון דער שטאט לעמ-בערג צום סיים און האט פערלאזט דעם זאל.

פון טאג צו טאג.

17 און 18.

צו אונזערע פרייער און צו אַלע אידען אין גאַליציען זאָגען מיר:

— שטימט אין אייערע מקומות נאָר אויף דער איינציגער אידיש־נאַציאָנאַלער ליסטע נומ' 17!

לאָזט זיך נישט פערפירען פון רעכטע אָדער לינקע אַסימילאַטאָרען, לאָזט זיך נישט פערשטעריסען צו הערן ראַט פון ווי־לעקאַזע און אונטערגעוואָרפענע מה־יפית־זינגער, וועהלט אייערע אידישע פאַרשטעהער, וואָס זאָלען פערטיידיגען אייערע אינטערעסען.

אידען פון גאַליציען! איהר לעבט יאָהרען לאַנג אונטער אַ פּאַרלאַמענטאַ־רישען רעזשים און איהר זענט, אויפ'ן גרונד פון אייער ערפאַהרונג, שוין לאַנג געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז אַ־בעסטע פערטיידיגען אייערע אינטערע־סען נ אַ צ י אָ נ אַ ל ע אידישע פאַרשטע־הער — ווייטער־זשע דעריבער אויך איצט נישט אָב אויף קיין זייטיגע וועגען.

צובראָקעלט אויך נישט אייערע שטי־מען. איהר ווייסט דאָך, אַז די אַנדערע אידישע פאַרטייען האָבען נישט קיין אויסזיכטען דורכצופיהרען זייערע קאַנ־דידאַטען, און מיר מעגען דיך נישט ער־לויבען דעם לוקסוס פון וואַרפען אַנגע־רע שטימען גלאַט אין דער וועלט אַריין, כדי די אַנדערע זאָלען קענען דערנאָך זאָגען, אַז זיי, וואָס האָבען קיין קאַנדידאַטען נישט דורכגעפיהרט, האָבען דאָך בעקו־מען אַזויפיעל און צוויפיעל שטימען.

אונזערע פאַרשטעהער האָבען אין סיים צו ערפילען אַ גרויסע אויפגאַבע, ווי דאַרפען פערטיידיגען די בלוטיגע אידישע אינטערעסען, און עס איז אַ פערברעכען אַרויסצוואַרפען לאַבוד יעדע אידישע שטימע, וואָס קאָן דעציידירען וועגען גורל פון אייער אויסדערוועהלטען.

און דאַסזעלבע זאָגען מיר צו אַלע אי־דען פון געוועזענעם קאָנגרעס־פוילען און פון די קרעסען, וועלכע מיר פאָדערן בסדר אויף צו שטימען פאַר דער ליסטע נומ' 18.

אויב אונזער נאַציאָנאַל־פאַראַלאַם פונקציאָנירט איצט נישט, צוליעב דער ערדער וועגער סבה, ווי געהעריג, האָט איהר אָבער דאָך נישט איינמאָל געהאַט די געלעגענהייט צו הערן און צו בעקע־נען זיך מיט די אמת'ע מאָטיוועט, וואָס האָבען בעוואוסט צו שליסען דעם מינ־דערהייטס־בלאָק.

עס האַנדעלט זיך הויפּטזעכליך און קודם־כל וועגען אָבטשאַפען די שפּיצען פון לופּאַקלאָסקי'ס והאַל־אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט געוואָלט צונעהמען ביי אונז די מעגליכקייט צו האָבען כאָטש וועלכע עס איז אָנזעהעוודיגע פערטרעטערשאַפט אין סיים, וועלכע זאָל ווי עס איז פער־טיידיגען אונזערע אינטערעסען.

מיר שפּירען דעם צאָרן פון דעם גרע־סטען טייל פון דער אוקראינישער בעפעלקע־רונג אין פוילען נעגען די בלבולים מצד די מגולים פון 33, וועלכע רעדען וועגען אונזער נישט־לאָיאַליטעט. אויב זיי זאָגען דאָס נישט בפירוש, אין טענה צו לייגען צו זייערע הערעס און צו לייגען זייערע בילכש וועגן זייער כמעט אויך לאָ־יאַליטעט צו דער פוילישער מלוכה־שאַפט. און עס איז דאָך בעוואוסט, אַז אין וועלכע פאַלען איז משהו ווי ערגעץ אַנ עדש אָנגעוואַנדט דער כלל פון ,,מכלל הן אתה שומע לאו"... מיר וואַרפען אָב סטער ווי מיט עקעל אַזעלכע דירעקטע אָדער נישט דירעקטע בעשולדיגונגען אויף אונזער אַדרעס.

מיר האָבען אויך נישט איינמאָל אונ־טערגעשטראָכען, אַז דאָס שאַפען דעם מינדערהייטס־בלאָק בעדייט נישט קיין מלחמה־ערקלערונג דער איצטיגער רעגיע־רונג און אין קאַמף געגען דער דעמאָראַ־ליזירענדער און דעמאָראַליזירטער ענדע־ציע וועלען מיר שטענדיג שטעהן אין די ערשטע רייהען, ווי, איבעריגענס, מען וועט זיך איבערצייגען באַלד ביי'ם עפע־נען פון סיים.

קאָנט זיך דעריבער נישט פערווירלען. פיהרט אַדורך אין סיים אַן סעקאָס אויס־געפּרובטע, עהרליכע, ריינע אידישע מהו־ער און פיהרער. צוברעקעלט נישט איי־ערע שטימען, ווייל קיין אַנדער אידישע ליסטע האָט נישט קיינע שאַנסען אַדורכ־צופיהרען איהרע קאַנדידאַטען. איהר מאַכט זיי אויך אייער פערטרויען נישט שענקען.

דער טאָג פון די וואַהלען איז נאָהנט. מיר קענען נישט וויסען, וויפיעל מאָל מיר וועלען נאָך האָבען די געלעגענהייט אין דער קורצער צייט צו דערנענטערן מיט אונזער שטים אין די אַלע ווינקלער פון די אידישע ישובים אין פוילען. איהר אָבער בלייבט פעסט ביי אייער בעשלוס.

און אייער בעשלוס, אידען פון קאָנ־גרעס־פוילען און די קרעסען, ווייסען מיר דאָך:

— איהר שטימט אַלע פאַר דער לי־סטע נומ' 18!

* * *

און דאָרט, וואו די ליסטע 18 איז גע־פסל'ט געוואָרען? מיר האָפען, אַז דאָס העכסטע גע־ריכט וועט נאָך פאַר די וואַהלען צוריק־שטעלען די ליסטע 18 אין איהרע רעכט אין קאָוועל און לידא. און אויב דאָס וועט נישט געשעהן?

מיר וועלען נאָך דערפון רעדען. אָבער קלאָר איז שוין, אַז דווקא אין די וואַהל־קרייזען, אויף וועלכע די לייט פון 33 רעכענען איצט אַזוי שטאַרק, וועט קיין איין אידישע שטימע פאַר זיי נישט אָב־געגעבען ווערען.

א. גאָלדבערג.

דער רב־הכולל פון ענגלאַנד וועגען דער ענדע־קישער אַנטי־שחיטה־פּראָפּאַגאַנדע אין ווארשא

דער רב הכולל פון ענגלאַנד ד"ר י. ה. הערץ, האָט צוזאַמען מיט דער אידישער מע־לערראַטען און פּאַרלאַמענטאַרישער פּרעסע־רונג אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פער־שאַרפטער אַנטי־שחיטה־פּראָפּאַגאַנדע, וואָס ווערט איצט געפיהרט אין ווארשא. ווי בעקאַנט, ווענדען זיך אין דער אַנטיסעמיטי־שער פּרעסע געווען צוזאַמען אונגעהערע פער־שפּרייט קלאַנגען, אַז אַ געוויסער דאָק־טאָר האָט געפונען אַ מאַשין, וועלכע איז ביכולת צו פערבייטען די שחיטה און אַז ד"ר הערץ האָט זיך אַרויסגע־זאָגט פאַר ענדערען דעם סיסטעם פון דער שחיטה, ברענגען די שחיטה וואָס איז איינגעפיהרט צו פערהאַנדלען אין ענגלאַנד, און אַזוי ווייטער.

ענטגעגענגעזאָגט אויף אַ אָנפראַגע פון ווארשעווער ראַבינער פּראָפ' מ. שאָר, שרייבט דער רב הכולל פון ענגלאַנד ד"ר. י. ה. הערץ אָפיציעל פאָלגענדעס:

,,ווייטגעהענדע מאַשין, וועלכע ווערט נאָך דערשט אויסגעפּראָבירט און קען נישט גע־נומען ווערען אין בעטראַכט פאַר פּראַק־טישע ציועקען, האָט נאָך די אויפגאַבע אָנצוערצוועלען די בהמה און דער פּאַזי־ציע, וואָס איז בויטיג לויט די דינים פון דער שחיטה. די בעהאַנדלונג פון אַ מאַשין אָדער אַ מיטעל, וואָס זאָל שטערען אָדער אָבשאַפען דעם אָקט פון שחיטה אַליין, וואָלט, נאַטירליך, געפּסל'ט די שחיטה און האָט פליישׁ פון די בהמות וואָלט גע־ווען טריף.

,,די קלאַנגען,— שרייבט ווייטער רב הכולל ד"ר. הערץ,— אַז איך אַליין אָלס רב־הכולל אָדער דער לאַנדאַנער בית־דין זאָל האָבען מתיר געווען די בעהאַנדלונג פון עפעס אַ נייעם אינסטרומענט כדי צו פערבייטען די שחיטה, צו משפּטיגען אָבער פאַקט נישט דער ווירקליכקייט און זענען א פאַלשער אבטיחה. די בלומרישע נייעסטע ווערסיע פון עפעס אַ נייעם סיסטעם וועגען שחיטה, וואָס איז מען שילדערט פאַר אלס די בעזוואָנדערע מיטעל פון די קריסטליכע בעהאַלטנער, איז אין ערגעץ נישט געווען פון ערגעץ נישט אויפ'ן אויגענשיין נאָר גערופען און אַבער ערשט דערשמעלקערען, די ערשטע שפּיצע פון דער שחיטה פון זיך דער ערגעץ אויך אָ פיזיאָלאָג"...

ושטערען די בעהייליגטע און אורזאַלטע אַבהימוגנג פון דער שחיטה, וואָלטען גע־ווען אַ גרויסאַמער קלאַפּ פאַר דער אידי־שער סעמעלקערונג און וואָלטען פאַקטיש בעדיים אַ שווערע רעליגיעזע פערהאַל־גונג".

ענטגעגענגעדיג אויף אַ ווייטערע אָנ־פראַגע פון פּאָרזיצער פון דער אידישער קהלה אין ווארשא, ה' פאַהנשטיין, שרייבט הרב־הכולל ד"ר הערץ:

,,איך ערקלער קאַטעגאָריש. דאָס עס איז נישט אמת, אַז אין ענגלאַנד זאָל די שחיטה זיין פערבאָטען. נישט די מלוכה און נישט די שטאַדט־פערוואַלטונגען מאָ־כען נישטס וועלכע עס איז שווערינקייטען דער אַבהימונג פון דער שחיטה, און אַלע ידיעות, וואָס זאָגען דעם היפך פון דעם, זענען אַ פעלייהדיגונג פאַר דעם פרייען ענגלאַנד און אַ חבילות זשטען דעם ענגלי־שען פאָלק".

א שוידערליכע שחיטה אין א מאַסקווער סטודענטען־היים

א שוידערליכע טראַגעדיע האָט זיך די טעג אָבגעשפּילט אין איינער פון די סטו־דענטישע היימען אין מאָסקווע. איינער א סטודענט פון ארכיטעקטור־פאַקולטעט, סאַמאָבוואַלאָוו, האָט דערהרג'עט דריי סטודענטינס, אַ סעדינערין, אַ ברודער פון אַ צווייטען סטודענט און דאַן האָט ער זיך אַליין דערשאָסען.

די הייזיגע שרעקליכע שחיטה איז פאָרגעקומען ביי פאָלגענדע אומשטענ־דען. דער סטודענט סאַמאָבוואַלאָוו איז פריהער געווען אַ ,,בעזפּריזאָרניק", ד. ה. איינער פון דער סיליאָנען אָרעמע עלענדע, פערוואָרלאָזטע קינדער, וואָס שלע־פען זיך אַרום אויפ'ן גאַנץ רוסלאַנד נאַ־קעטע און הונגעריגע, און וואָס מען קאָן צומאָל נישט פעסטשטעלען ווער זיי זע־נען. ער איז אָבער געווען צווישען די זעלטענע אויסנאַהמען, וועמען האָט מען האָט געגליקט. מען האָט איהם אַריינגע־נומען אין אַ געוויסלשאַפטליכען ערציה־הונגס־אַנשטאַלט, און נאָך עטליכע יאָהר איז ער אָנגעקומען אַלס סטודענט אין מאָסקווער אַרכיטעקטור־פאַקולטעט. דאָרט האָט ער זיך איינמאָל בעפריינדעט מיט אַ סטודענטין ישורא ק., וועלכע האָט אויך געוואוינט אין דער סטודענטישער היים. ער פלעגט לעבען מיט איהר צוזאַ־מען. געוואַהרט האָט זיך דער חודש וואָס זיי האָבען ביידע חתונה געהאַט. אָבער אַלע חברים, די איינוואוינער פון דער היים, זענען געווען געגען דער דאָזיגער חתונה, זיי האָבען געהאַלטען סאַמאָבוואַ־לאָוו'ן פאַר אַ מחות, אַ רוסטשריקער, און זיי האָבען געוואָרענט ישורא'ן, זי זאָל מיט איהם זיין פאַרזיכטיג.

דערווייל האָט ישורא זיך בעפרייט פון שטע־לע בעשעפטיגונגען אין שטאָרם, און זי האָט אַנגעהויבען קומען אהיים שפּעט. עס איז בכלל קענטיג געווען, אַז איהר איינטערעס צום מאַן ווערט ביסלעכווייז וואָס אַ מאָל אַלץ קלענער. דאָס האָט פּיראטר'ן, הגם מאַן, שטאַרק געערגערט, און פון צייט צו צייט פלעגט ער איהר מאַכען שרעקליכע איינפערזוכטס־סצענעס.

פערגאַנגענעם אַ טעם אויף די חברים און הבר'טעס, וועלכע האָבען איהם פאַר זיין ווייב פער'מיאוס'ט, האָט סאַמאָבוואַלאָוו בעשלאָסען זיך נוקם צו זיין. דערביי איז זיין נקמה־הרגשה געווען אַזוי אכזריותדיג, אַז ער האָט בעשלאָסען צו דערהרג'נען אַ צוויי־יאָהריג קינד פון אַ סטודענטין, וועלכע ער האָט געהאַלטען פאַר'ן הויפּט־חייב. די טעג, פרימאָרגענ נאָכמיטאָג אַהיים מיט דעם ווייב, האָט ער ווי קיינמאָל נאָר־נישט, זיך געזעצט לעזען אַ בוך. די פרוי איז אַריין און צווייטען צימער צו אַ חבר'טע לערנען. בלייבענדיג אַליין, האָט סאַמאָבוואַלאָוו אַרויסגענומען פון אונ־טער'ן קישען זיין רעוואָלווער און איז אַריין אין צימער פון דער סטודענטין ל., דער מוטער פון קינד. דאָס קינד איז גע־זעסען אין זיין בעטעלע און זיך רוהיג גע־שפּילט מיט זיין ניאַניע. אַריינקומענדיג אין צימער, האָט ער אַרויסגעשאָסען דעם רעוואָלווער און אויסגעשאָסען אויפ'ן קינד. אָבער די ניאַניע האָט מאָמענטאַל מיט איהר קערפּער פערשטעלט דאָס קינד און האָט אַליין געקריגען אין קאָפּ די קויל. זי איז געפאַלען טויט אויף דעם אָרט. בעזיסענדיג מיט איהר בלוט דאָס געראַטעוועטע קינד. דערשרעקט די שיכנים, זענען פון די זייטיגע צימערען אָנגעלאָפען מענשען. ווי די האָבען געוואָלט עפענען די טהיר, אָבער דער מערדער האָט פון זיין פערשלאָסען.

— אַבי מאַכט עפען איך,— האָט ער געשריען אויף דער קאָלאָנעריי און מהיר.

ער האָט געעפענט דער שמאָל די מהיר און דערנאָכהעטדיג זיין ווייב, האָט ער אין איהר אויסגעשאָסען, אָבער געטראָפען האָט די קויל אַ צווייטע סטו־דענטין וואָלאָסאָוואַ. אַלע האָבען גע־נומען זיך פערגראָבערן, אָבער סאַמאָ־בוואַלאָוו האָט זיך געלאָזט זאָגען נאָך זיין ווייב. ער האָט זי געכאַפּט און ווידער אויסגעשאָסען אויף איהר, אָבער זיין האָנט האָט אַזוי געציטערט, אַז אויך דאָס מאָל האָט די קויל נישט געטראָפען. די פרוי האָט ווידער געגוזמען ענטלויפען און ער האָט זי נאָכגעיאָגט. אָבער דער־ווייל איז צוגעלאָפען איהר צו הילף אַ־אַנדערע סטודענטין, שלוגאָוואַ, אָבער זי איז מאַכט געפאַלען טויט פון אַ קויל אין האַרצען. פון אַ אַנדער צימער איז אַרויס־געלאָפען דער סטודענט באַבאַיעוו, וועלכע לענגדיג האַמטעווען די פרוייען, אָבער אויך ער איז תיכף געפאַלען אַ טויטער. די פרוי פון מערדער האָט דערווייל בעוויזען אויסצוגוואָרעווען די מהיר און אַרויסצולוי־פען פון קאָרידאָר. דאַן, בלייבענדיג אַליין, האָט סאַמאָבוואַלאָוו די לעצטע קויל פון רעוואָלווער אַריינגעשאָסען צו זיך אַליין אין מויל אַריין.

די דאָזיגע מאָרדזשע דראַמע האָט אַפּילו אין מאָסקווע, וואו די בראַניק איז כמעט רייך מיט אַלערליי איבערליישע מאָרדען, געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. עס איז סתאי צו בעמערקען, אַז אין די כמעט־טעגליכע היימען פון מאַסקווער אַלערליי מאָרד־געשיכטען איז'ן באָדען פון ליבע, איינפערזוכט און גרינגע שראַפּיק געוואָרען אַ געוועהנליכע ערשיינונג. אין דער וועלכער סטודענטישער היים, וואו עס האָט פּאַסירט די דאָזיגע טראַגעדיע, זע־נען שוין פאַר דער לעצטער צייט פאָר־געקומען איינציגע מאָרדען און זעלבסט־מאָרדען. און עס איז דערביי קיין הידוש נישט, וואָס אַפּילו אין דער קאָמו־ניסטישער פּרעסע הערען זיך שטימען, אַז עס וואָלט אפשר גלייכער געווען אָב־צושאַפען די געמיינזאַמע סטודענטישע היימען פאַר מענער און פרויען. פ.

די פערווענדונג פון די 100,000 דאָלאַר, וואָס נאַטאַן שטרויס האָט מנדב געווען

דער בעקאַנטער אידישער פילאַנטראָפּ נאַטאַן שטרויס, וואָס האָט לעצטענס צו זיין 80־יעהריגען געבורטסטאָג מנדב גע־ווען, ווי בעקאַנט, הונדערט טויזענד דאָ־לאַר למתנת דעם ארץ־ישראל אויפבוי, האָט איצט צוגעשיקט א דעפּעשע צו דער פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער עק־זעקוטיווע פּרופ׳ העבריטע ווישלער, און וועלכער ער ווייזט אָן, אַז 50.000 דאָלאַר זאָלען פערווענדעט ווערען אויפ'ן גע־זונדהייטס־צענטער, וואָס ווערט געבויט אין ירושלים, אויפ'ן נאָמען פון מנדב, האָבען די איבעריגע פופציג טויזענד דא־לאַר דאַרפען פערווענדעט ווערען כדי צו ליינדערען די אַרבייטסלאָזיגקייט. אין דער דעפּעשע שרייבט נאַטאַן שטרויס, צווישען אַנדערען:

דער אידעאַל פון ווידעראויפבוי פון דער אידישער היים האָט מיך בעגייסטערט שוין זייט פיעל יאָהרען. איך האָב דערווי־בער נישט געפונען קיין אַנדער בעסערן ווי אַזוי אויסצודריקען דעם אויסערשטען מיין דאַנקבאַרקייט וועלכע איך האָב, וואָס ער האָט מיר ערלויבט האָט לעבען ביז 80 יאָהר, ווי דורך מנדב זיין אַ טרעכערע קו־מע פאַר חשבון ארץ־ישראל־אויפבוי. צו מיין עגבורטסטאָג האָב איך בעקומען א געטשליכע גליקוואונשען פון מיינע פריינד, אויב זיי זענען פרייער פון ציון, וועלען זיי מיר שאַפען די גרעסטע פרייד־ערמים, וואָס זיי וועלען פערשטאַרקען זייער אָבגעגעבענקייט פאַר דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל. (יטאַ).

די פייערליכע עפענונג פון דער אידיש. קאַטעדרע ביי דער אוקראַ־אינישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע

אין נייעם בנין פון דער אוקראינישער וויסענשאַפטס. אַקאַדעמיע אין קיעוו איז פאָרגעקומען די פייערליכע עפענונג פאַ דער קאַטעדרע פאַר דער אידיש. קולטור. דער גרויסער זיצונגס־זאַל פון דער אַקאַ־דעמיע איז געווען איבערגעפילט מיט גע־לעהרטע און פאַרשטעהער פון פערשיע־דענע מלוכה׳שע און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס. פון כאַרקאָוו, מינסק, אדעס און אַנדערע שטעדט, זענען געקו־מען צו פאָרהען ספּעציעלע דעלעגאַציעס כדי זיך בעטייליגען אין דער פייערונג.

דער פּאָרזיצער פון דער אוקראינישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע פּראָפּעס־סאָר ליפּסקי, האָט אין זיין רעדע בע־טאָנט, אַז די אידישע און אוקראינישע קולטור ווערען אויסגעבויט אויף דעם גע־מיינזאַמען פּאָדען פון סאָציאַליזם. אין נאָמען פון דער אַלוקראינישער וויסענ־שאַפטליכער אַקאַדעמיע, האָט געהאַלטען א בעגריסונגס־רעדע פּראָפעסאָר פּריג. נאָך די צאָהלרייכע בעגריסונגען האָט גע־האַלטען אַ רעדע דער לייטער פון דער אידישער קולטור־קאַטעדרע פּראָפעסאָר ליבער־בערג, וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף דער גרויסער בעדייטונג, וואָס די בייגעגענ־דענע קאַטעדרע וועט האָבען פאַר דער אינטערנאַציאָנאַלער איינינונג פון די וואַ־קראַינישע און אידישע אַרבייטער־מאַ־סען.

צו דער פייערונג זענען אָנגעקומען הונדערטער בעגריסונגען פון דער גאַנ־צער וועלט. די אידישע קאַטעדרע האָט שוין אויסגעאַרבייט אַ פּלאַן צו אָרגאַני־זירען אידישע סעקציעס ביי די מלוכה'שע אוניווערזיטעטען. עס וועט אויך געשאַפען ווע־רען אַ אידישע סעקציע ביי דער אַלאוי־קראַינישער אַקאַדעמישער ביבליאָטעק.

42,000 פונט פאַר'ן קרן היסוד אין חודש יאַנואַר

די הכנסות פון קרן־היסוד אין משך פ'ן חודש יאַנואַר האָבען בעטראָפען 42,006 פונט. אין פערגלייך מיט דעם חודש דעצעמבער זענען די הכנסות פון דער לופט־דירעקטאָריע פון קרן־היסוד, געשטיגען מיט 1,712 פונט.

פּראָפ. אלבערט איינשטיין פאָהרט נישט קיין ירושלים

בערלין (יטאַ.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות, וואָס האָבען זיך בעוויזען אין איינינע ציימונגען אַז פּראָפעסאָר אל־בערט איינשטיין האָט בדעה אין קורצען אַרויסצופאָהרען קיין ארץ־ישראל כדי פּאַרצולעזען א ריידע לעקציעס אויפ'ן העברעאישען אוניווערזיטעט ווערט די אידישע טעלעגראַפען־אַגענטור געוואויר אַז די דאָזיגע ידיעות זענען נישט ריכ־טיג.

פון דער גאַנצער וועלט.

4200 בלומען־סאָרטען אין אייראָפּא.

פון ניצא האָט מען הידער אַנגעהויבען צו שיקען אין אַלע אייראָפּעאישע הויפּט־שטעדט ריזיגע מאַנגען מיט העדליכע בלו־מען, ווי נעלקען, רויזען, מימאָזען, סאָר־געריטען. קיין וויען וועט מען אפילו ברענ־גען די בלומען מיט'ן עראָפּלאַן. אויך פון האָלאַנד קומען־אַן ריזיגע טראַנספּאָרטען מיט בלומען. לויט'ן חשבון פון דעם פראַנ־צויזישען בלומען־זשורנאַל ,,פלאָרא", זענען איצט פאַרהאַן אין אייראָפּא 4200 סאָרטען בלומען, דערפון זענען נאָר 420 סאָרטען שמעקעדיגע, דאָס הייסט, אַ צעהנטעל. לויט די פאַרבען זענען די בלומען אַזוי פער־טיילט: 1194 ווייסע, דערפון 187 מיט אַ שע־נעם דופט, 959 געלע, 283 סאָרטען רויטע, 594 בלויע בלומען. עס זענען פאַרהאַן 308 סאָרטען בלומען, וואָס האָבען אַ'ן עקעלדי־גען גערוך, און אַ מענש קאָן זיי נישט פערטראָגען. ווען מען זאָל נאָר קענען צו־רעכנען די בלומען, וואָס וואַקסען אין אַלע וועלט־טיילען, קאָן איינעם אָנהויבען צו שווינדלען פאַר די אויגען.

דער גרעסטער הידראָפּלאַן אין דער וועלט

אין ענגלאַנד האָט מען איצט געענדיגט דעם גרעסטען הידראָפּלאַן אין דער וועלט. די וואַסער־פליה־מאַשין איז געבויט אונגאַנ־צען פון מעטאַל און דאַרפען קאָנען פאָה־רען 15 פּאַסאַזשירען. אויף דער שיף געפינט זיך אַ בופעט. דער הידראָפּלאַן וועט קורסי־רען אַרום די ברעגען פון ענגלאַנד.

א סאָוועטישער האָטעל אין בערלין

די סאָוועטישע רעגירונג האָט איצט איינגעאָרדענט אַ ספּעציעלע שולע פאַר די רוסישע קינדער, וואָס לעבען אין בערלין. איצט איז מען צוגעטרעטען אויפצובויען אין בערלין אַ סאָוועטישען האָטעל. דאָס וועט זיין אַ 5־שטאָקיגע געביידע, וואָס איז איינגעאָרדנט מיטן גרעסטען לוקסוס, מיט קאַלט און וואַרעם וואַסער אין שטוב און זעהר חיימער. ספּעציעלע צימערען וועלען זיין פאַר סאָוועטישע דיפּלאָמאַטען, וואָס וועלען דאָרט אונקעהרען. דער האָ־טעל ווערט געבויט, כדי צו איזאָלירען די סאָוועטישע קוריערען פון די רוסישע עמיגראַנטען.

געפונען אַ'נאוצר אין דער לענינגראַדער ביבליאָטעק

אין דער עפענטליכער ביבליאָטעק פון לע־נינגראַד האָט מען געפונען אַ זעלטענעם אוצר. אין אַ פערהאַרפען ווינקעל האָט מען זיך אָנגעשטויסען אויף אַ'גאַנץ פּעקעל כתבים. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז אַ גריכישע איבערזעצונג פון די עלטעסטע פּערסישע און אַראַבישע פאַלקס־לי־דער. דער כתב־יד פערנעהמט 45 בויגען. דערביי זענען אויך אַנגעקומען די נאָטען. דאָס איז די עלטסטע זאַמלונג פון אַראַבי־שע און פּערסישע לידער, וואָס געפינט זיך אין דער גאַנצער וועלט.

קריציע פאַר אַפּיצירען, וואָס ווילען חתונה האָבען

אין אונגאַרן איז איצט איינגעפיהרט געוואָרען, לויט דער נייעסטער פעראָרדנונג פון דער רעגירונג, אַז יעדער אָפּיציר, וואָס וויל חתונה האָבען, מוז בייליגען אַ קויציע. אָפּיצירען יונגער פון 30 יאָהר מוזען צאָהלען אַ פיעל גרעסע קויציע, ווי די עלטערע הערען.

מיליאָנערען אין ענגלאַנד

לויט די לעצטע סטאַטיסטישע אויסרעכ־נונגען, געפינען זיך איצט אין ענגלאַנד 562 מיליאָנערען מיט אַ יעהרליכער הכנסה פון 50 טויזענד פונט. 138 פּערזאָן פער־דינען צו 100 טויזענד פונט אַ יאָהר. דאָס נאַציאָנאַלע אייגענטום פון דער מלוכה האָט זיך אין לעצטען יאָהר נישט פערגרעסערט.

ב. ח. ריין

דער ווידוי

— ראָמאַן —

(88)

אירענע האָט נישט געדאַרפט צו די לייבמיזיגיגע און לייכטזיניגע מיידעלער, וואָס עטוואַרין און יונקערלען און ווייערע מיי־גינגען, אַזוי ווי ווייערדע הויטען און העגד־שיקעס. אירענעס איז קאָנסעקווענט פער בלייבען ביי איהר מיינונג וועגען פעליק־ס'ן. זי האָט זיך נאָר איהם בעצויגען מיסטריאַזיש, זאָגאַר מיט פעראַכטונג, און די דאָזיגע בעציהונג אידרע איז די לעצטע צייט אָבגעשוואַכט פערשאַרפט געוואָרען צוליעב אַ קליינינקייט, צוליעב אַ נייץ. וואָס פעליקס האָט זיך אין אַ פערגעבעל־מען העסליכען טאָג: איך בין, ווי געווענ־ליך, געגאַנגען היין און צוריק איבער דעם יאָהבינעם, און אירענע האָט געשריבען אויף דער שרייב־מאַשין דאָס, וואָס איך האָב דיקטירט. דערוויילע איז אַריינגעקו־מען פעליקס, ער האָט זיך בעשעפטיגט אויף מיין שרייב־טיש די בעשטעלונגען, וואָס ער האָט אָנגענומען, און האָט זיך הערביי אָנגעהויבען מיט זיין גאַרטיליכער און גע־צוואונגענהייט:

— הי ביזט אַ גליקליכער מענש, ה' פּריוואַטיסט.

— מיט וואָס?— האָב איך געפרעגט און בין געבליבען שטעהן הינטער אירע־גאַ'ן, איבערראַשענדיג אויף אַ ווייטע דאָס דיקטירען.

— וואָס הייסט, מיט וואָס?— האָט פעליקס לעכהאָפט געשמייכעלט.— אין חרויסען איז קאַלט, נאַס, וואַלקענדיג, און דאַ אין קאַבינעט שטראַהלט די זון...

איך האָב זיך מיט פעליקס'ן איבער־געקוקט, און מיר ביידע האָבען שמייכע לענדיג אַ קוק געטהאָן אויף אירענאַ'ן. זי אָבער איז געזעסען און אייננעבויגען איבער דעם ,,רעמינגטאָן", און האָט עטליכע מאָל איבערגעחזר'ט דאָס לעצטע וואָרט, נאָך וועלכען איך האָב איבערגעריסען דיק־טירען. נאָך דעם, ווי פעליקס איז אַרויס פון קאַבינעט, און איך האָב פער־געגעבען דעם בריעף, האָט זיך אירענע פער־וואונדערט צו מיר מיט אַ שלעכט בעהער־טען איבערגעקערטען טאָן:

— איך וויל אייך בעטען, הער לייבס־מאַן, אַז איהר זאָלט מיך פּאָרצושטעלען האָל מיט ניישט ערלויבען, צו שפּאַסען פון מיר, און צוזאַמען מיט אנדערע לאַכען איבער מיר. עס איז גאָר נישט צו רעכענען.

איך האָב נעעמט אַזוי נישט, אויסגעטראָקענט פערטראַגען, אַז אין רעדען מעהר, און אויך זי פערגעגליכען דעם איינדרוק פון מיין שמייכעל:

— ווייל איך... איך האָב אירענאַ'ס ווערטער אין בערגענבען פעליקס'ן, דאָס ער זיך אַרויסגעלאַכט, און האָט אָבגעטעבט בייט מיר זיין איינטימליכער זעלבסטפערגנין:

— יאָ, בערגאַרד, האָט איין אַ הער מער נאָך, נאָר ה', זיי רוהיג, האָב איך זיך דרוקט, און פערלאַז זיך אויף מיר. וויל געפינען דעם אנטשפּרעכענדען ,,גוט־קאָקער"...

המ... עס איז לייכט צו זאָגען, זיי רוהיג און האָב געהאָלט, וועהרענדער אין דיר בריעגט אַ ה' פייער פון לייזשי, יענעם און בעגעהר, וועהרענד האָט ווי בלוט קאָכט, ברויזט און שטראַמט אין דיר האָב אַריין, ווערט מען מיער, און מען דיר האָבען באַנצע זעלבסט־גאַמען פון דיר מאַן, אין דער הערד פון אַנשטרענגונג ווייל זיך נישט ערלויבען, וואו צו ענטפערן און צו האָפען אויף מיין רעכענונג.

איך האָב געבייטשט, און די פּאַרב פון זיך פערלויפען אויף מיין געזיכט ישעבען איינגעפאַלען, און איך האָב געענ־דערט מיט אַ געמאַכטען אויסשאַלדיגען שמייכעל:

— איך בעגרייף איינעם־אַנדערן גישט, מיט וואָס דער הערר קאַנצמאַן האָט מיך געפינען און פערבויטען, נאָך איהר מעהר נישט איבערהחזר'ן.

ווען איך האָב אירענאַ'ס ווערטער אוי־בערגענבען פעליקס'ן, דאָס ער זיך גיכ אויסגעלאַכט, און האָט אַבגעשעפט מיט מיר זיין איינטימליכער זעלבסטטפּאַזיבער גיים:

— יאָ, בערגאַרד, האָט איין אַ הער נאָך גוט, נאָר הי, זיי רוהיג, האָב איך זיך דרויק, און פערלאָז זיך אויף מיר. וועל געפינען דעם ענטשפּרעכענדען ,,גוט־קאָקער"...

— פאַרזיכטיג, הערר לייבסמאַן..

איינמאָל ווידער בין איך געפאַלען אויף גאָר אַ אַרגינעלע המצאה. פון פע־ליקס'ן האָב איך נישט איינמאָל געהערט, אַז אין די חאַמאַגען פון אַ געוויסען מין האָב איך אויך געלייענט, אַז פרויען, און מען זיי מיט אינטערעסאַנטע מעטאָדען אויף אַ טיפן־אָבענט אַנגעקומען איין אויף טויזענד, איז עס אין אַ בעקאַנטער מאַגאַזין פון וועלכען עס איז מיר מעגליך זאָל שטעקען איינציגע אויפמערקזאַמקייט אַ אַנדערער, און אַרויסצופיהרען אייגענטליך ביי דער ערשטער, און אַז אַ האָנט דער מאַגאַזינער אויף פערזוכט, זאָל זיך און איהר ערהאַלטען צו איהם אַ געפיהל פון ליעבע, הגם ווי אין פרויער געווען צו איהם פּאַלשע גלייכגילטיג.

לויט ווי פעליקס האָט מיר פערזי־כערט, און לויט די פאַקטען, וואָס ער האָט מיר דערציילט, איז איהם נישט איינמאָל געלונגען, אָבער פעליקס איז זיך מיידעל ומיט דער הילף פון דעם דאָזיגען מיטעל האָב איך ביי זיך בעשלאָסען פּרו־בען נאָך, און בעזונדערס זיך מיט אַזאַ מיטעל אין בעצוג צו אירענאַ'ן, נישט ענט־פערנדיג אַ בריעף מיט דער ליכטיגקייט אַפילו מיט פעליקס'ן.

דער דאָזיגער איינפאַל איז מיר געקו־מען אויף די געדאַנקען אין איינע פון די שלאָפלאָזע נעכט, און מאַכט טאַקע צו באַרגענס האָב איך זיך גענומען אידם פערוויקלען.

דאָס האָב נאָך זיך מיט קאָמיש געענדיגט, מיט'ן צוזאָגען פאַר דער פער אַ מאַרקע, ווידער און ווייטער, אַז גיט עס האָט באַלד נאָכ'ן שרייב מיר פערבויטען, אָבער אָבער די אויפמאַכונג האָט מיר ווייט נישט געפעלט.

— פריילין אירענע, — האָב איך געזאָגט, — איך האָב מיט אייך אַ בקשה צו פערשטייגן...

— בקשה? — האָט זי געפרעגט.

— פריוויליין שטרויסבערג, קאָן איך אייך דיקטירען אַ בריוועלע... דאָס הייסט, אַ פערזענליך בריעפעל?..

— פערזענליך נישט? וואָס איז מיר הער פאַר אַ אונטערשיד?

איך האָב עטוואָס נאָכגעהענגט אָבער סתם אַזוי, צום אַנשטעל, און האָב אָנ־געהויבען דיקטירען:

,,איינציגע, היים־בעליבטע רעגינע, גאַנצע נאַכט האָב איך אויף דיר גע־וואַרט"...

אירענע האָט פּלוצלינג איבערגעריסען קלאַפּען אויף דעם ,,רעמינגטאָן" און האָט זיך אַנגעהויבען:

— איך זעה, אַז דאָ האַנדעלט זיך וועגען אייער הערצענס־אַנגעלעגנהייט, איהר וועט מיר ענטשולדיגען, הערר לייבסמאַן. איך וויל נישט וויסען וועגען סודות. איהר וועט אַזוי גוט זיין און זאָלט אַליין שריי־בען דאָס דאָזיגע בריעפעל.

(פאָרזעצונג קומט).

א אידישע ירושה פון 100 מיליאן פונט, וואס ווערט געמשפט לויט'ן „שלחן ערוך"

די ראטשילדס פון אריענט. — די געשיכטע פון אידישער גדולה אין טראפישע לענדער. — א אידישער בעראן, וואס האט געהאט דריי ווייבער אויף אמאל, דערונטער איינע א יבמה. — דער זוהן פון דער יבמה פערפיהרט א גרויסען פראצעס.

פון אונזער קארעספאנדענט גר ותושב (קאירא)

1.

דאָס איז נישט קיין ירושה-געשיכטע פון לאָדז, וואו עס ווערען אַזוי אָפט גע- באָרען פאַנטאַסטישע מעשיות פון ריעזי- גע ירושות; קרעמע „קרובים" שלאָפען נישט גאַנצע נעכט, וואַרטענדיג אויף דעם אונגעריכטען פערמעגען, און דאָ לאָזט זיך פון דער גאַנצער מעשה אויס אַ זייפען-בלאָז. דאָס, וואָס איך וויל דאָ ווי- טער דערצעהלען, איז פולשטענדיג אמת, הגם עס קלינגט אַזוי פאַנטאַסטיש פאַר'ן אויער פון אייראָפּעער אָדער אַמעריקאַ- נער. אַזאַ געשיכטע קאָן זיך נאָר פּער- לויפען צווישען אידען אין אַן עקזאָטישען לאַנד.

די געשיכטע הויבט זיך אָן אין מיט- פישען אַראַביען, אויף איינער פון די עלטסטע וועלט-וועגען, וואו די אוראַלטע קולטורען פון צוויי מזרח'ס — פון אינ- דיען און אַראַביען — בעגעגענען זיך.

ביים אָרט, וואו עס גיסט זיך אַריין דער רויטער ים אין אינדיש-אַראַבישען ים, נישט ווייט פון באַב-על-מאַנדעב („טויער פון טרעהרען"), ליגט די שטאָדט אַ ד ע ן, דער בעריהמטער פּאָרט און די וויכטיגע ענגלישע פעסטונג. עס איז אַ טייל פון לאַנד תימן (יעמען), און דאָך געהער אַדען נישט צו איהר. נאָך מיט 100 יאָהר צוריק איז אַדען געווען אַ דאָרף, וואו עס פלעגט אַנקערן אַ זעגעל-שיף. נאָר אין יאָהר 1839 האָט ענגלאַנד אָנגענו- מען דאָס שטיקעל לאַנד פון טערקישען סולטאַן און האָט אַדען געמאַכט פאַר דעם וויכטיגסטען שטאַפּעל-פּונקט פאַר די שי- פען, וואָס געהען קיין אינדיען. און אַזוי איז אַדען פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַן ענגלישער פעסטונג, אין אַ פּאָרט פאַר די ענגלישע קריעגס-שיפען. אַן ענגלישער גובערנאַטאָר בעהערשט די שטאָדט און דעם קליינעם שטח לאַנד אַרום, מיט דעם שכנות'דיגען אינזעל פּערים, און אַלע צוזאַמען שטעהען אונטער דער אויבער- הערשאַפט פון געניראַל-גובערנאַטאָר אין באָמביי (אינדיען).

אַדען איז אין משך פון איניגע צענדלי- גע יאָהר אויסגעוואַקסען אויף אַ וואונ- דערבאַרען אופן. דער מסחר האָט געוואַל- דיג אויפגעבליהט. הונדערטער אידען פון די אינטערעסאַנטסטע טיילען פון תימן, וואָס זענען געווען אונטערדריקט דורך'ן פאַ- נאַטישען אימאַם (פירשט) און „בעל- שיצט" פון דער קלאַגעדיגער טערקישער מאַכט, האָבען געשטראָמט קיין אַדען און האָבען גענאָסען שוץ אונטער דער ענג- לישער הערשאַפט. און ענגלאַנד האָט זיי חוזר'ליך מקרב געווען. קודם האָט זי אַלע אַדענער אידען ערקלערט פאַר ענגלישע בירגער. „בריטישער אונטערטאַן לויט געבורט" שטעהט געשריבען אין זייערע פּאַסען. ענגלאַנד האָט זיך נישט גענאַרט, ווען זי האָט גערעכענט, אַז זי וועט זיך קאָנען אויף זיי שטיצען. די אַדענער אידען זענען געווען און געבליבען אַ גע- טרייער עלעמענט, און ענגלאַנד האַלט די אידען פיעל העכער פון די איינגעבוירענע אַראַבער וואָס זענען עד-היום געבליבען בירגער פון האַלב-ווילד'ען תימן. דער האַלב-שוואַרצער, דאַרער און פלינקער אַראַבער איז האָט בעהערשט דעם מסחר אין פערקעהר פון דער שטאָדט, צווי- שען עס מוזען אָנקומען אינדיען און אַבי- סיניען, מצרים און דאָס מערב-לאַנד.

און דאָ איז אויסגעוואַקסען דער סוחר מ נ ח ם - מ ש ה. ווען ענגלאַנד האָט פערנומען אַדען, האָט ער שוין דאָ גע- האַנדעלט. ער האָט געהאַט די סחורות פון לאַנד — קאַווע און וואָל — פאַר'ן אויס- לענדער, און ער האָט אויך געהאַט די סחורות, וואָס עס ברענגען די פרעמדע סוחרים פאַר די איינוואוינער פון לאַנד. בקיצור, ער האָט אָנגעהויבען קליין, און איז געוואָרען אַלץ גרעסער און גרעסער. ער האָט אַ כך געשעפטען געהאַט מיט'ן בריטישען חיל. אין אַדענער פּאָרט האָ- בען אָנגעהויבען אָנצוקומען אַלץ מעהר ענגלישע שיפען, בפרט קריעגס-שיפען, און אַדען איז געוואַקסען. מנחם-משה'ס פערמעגען איז אויך געוואַקסען. אָבער ער האָט נישט פערפעהלט אָבצוהיטען קיין איינציגען פון גאָט'ס געבאָטען. אייגענט- ליך זענען אַלע אַדענער אידען זעהר פרום, נאָר מנחם-משה פלעגט ספּעציעל מהדר זיין פאַר די זאַכען פון אידישען קהל. ער אַליין איז אַרומגעגאַנגען צונויפנעהמען נדבות פאַר די אַדענער אָרעמע לייט, אי- בערהויפט פאַר די, וואָס פלעגען פריש אָנקומען פון תימן, נאַקעטע און הונגעריגע.

ווען מנחם-משה איז געשטאָרבען, איז זיין פערמעגען געשאַצט געוואָרען בלויז אין פונפציג מיליאָנען רופּיעס (די אינדי- שע מטבע רופּיע איז אויך די מטבע פון אַדען; דריי רופּיעס זענען איין דאָלאַר). אָבער פאַר יענער צייט, ד. ה. מיט 60 יאָהר צוריק, איז דאָס געווען אַ געוואַלדי- גע סומע געלד.

מנחם-משה האָט געלאָזט עטליכע זיהן. אַלע האָבען געירש'נט דעם טאַטנ'ס גע- שעפטען, און זיי האָבען זיך נישט פּונ- אַנדערגעטיילט. דעם יונגסטען פון זיי, ב נ י ן (בענין) מנחם-משה, דער העלד פון אונזער געשיכטע, זענען די געשעפ- טען בעזונדערס גוט געגאַנגען און ער האָט איבערגעשטיגען אַלע ברידער. ער איז געוואָרען דער „ראָטשילד פון אַדען".

דאָ מוז געזאָגט ווערען אַ פּאָר ווערטער וועגען דעם פאַמיליען-נאָמען „מנחם- משה". די אידען פון תימן האָבען נאָך עד-היום נישט קיין פאַמיליען-נעמען. מען רופט זיך אויפ'ן נאָמען פון אַ חשוב'ען עלטער-זיידען, אָדער אויפ'ן נאָמען פון דאָרף, פון וועלכען מען שטאַמט. ביי דעם קלאַגעדיגען צושטאַנד פון לאַנד תימן איז דאָס נאָך אייגענטליך מעהר נישט נויטיג. אָבער אין אַדען, וואו עס עקזיס- טירט די ענגלישע פערוואַלטונג, מוז מען שוין האָבען וועלכען עס איז פאַמיליען- נאָמען. איינער הייסט שוין כהן, דער צווייטער — לוי, אַ דריטער — יפה. אָבער די זיהן פון מנחם-משה האָבען געוואָלט פעראייביגען דעם נאָמען פון זייער פאָ- טער, פ.ו. וועלכען עס האָט זיך אָנגע- הויבען זייער עשירות, און זיי האָבען דעם נאָמען מנחם משה געמאַכט פאַר זייער פאַמיליען-נאָמען. אין ענגליש הייסען זיי „מעסאַה" — אַ נאָמען, וואָס איז זעהר גוט בעקאַנט אַ סך גרויסע פאַבריקען, אימפּאָרטערען און עקספּאָרטערען אין אייראָפּאַ.

אַלזאָ דער בנין האָט זיין געשעפט געטריבען אַזוי גרויס ווי קיינער פאַר איהם אין יענע געגענדען. ער איז געווען דער אויסערגעוועהנליכסטער מענש אין אַדען. שוין מיט זיין פיגור אַליין האָט בענין זיך אויסגעשיידט פון אַלע אַנדערע אַדענער אידען. די אַדענער אידען זענען, אַזוי ווי די תימנ'ער, נידעריג און מאָ- גער. אָבער בענין איז געווען גרויס, ברייט און דיק. אויך די פאַרב פון זיין פּנים איז געווען העלער ווי ביי די טונ- קעלע און ברוינע אַדענער. ער איז געווען דער איינציגער גראָב-בייכיגער אין זיין געגענד. מען פלעגט זאָגען, אַז זיין ריק- קייט און געזונדקייט נעהמט זיך דערפון, וואָס ער פלעגט אַלע אינדערפריה אויס- טרינקען אַ מיקסטור פון פּערעל-שטויב. נישט ווייט פון אַדען ווערען אין ים גע- פאַנגען די פּערעל-מושלעס, און ביי דער ראַפינירטער בעפעלקערונג איז איינגעביל- דעט, אַז ווען מען צערייבט דעם טייערען פּערעל אויף שטויב און מען טרינקט איהם אויס מיט וואַסער אויפ'ן ניכטערען מאַ- גען, איז מען פערזיכערט מיט אַ גוטען געזונט און אריכת-ימים. נאַטירליך, קאָן זיך אַזאַ געטראַנק פערגינען נאָר אַ בענין.

בענין איז געווען דער קעניג פון מסחר אין אַדען און אין דער געגענד. ער האָט געהאַט זיינע האַנדעלס-אַגענטען נישט בלויז אין תימן, נאָר אויך אויף דעם געגענאיבערדיגען אַפריקאַנישען ברעג, אין משנה-קריסטליכען, האַלב-ווילדען אַביסיניען, און אויך צום נישט-ווייטען אינדיען האָט ער דערגרייכט. זיין ספּע- ציאַליטעט איז געווען דער עקספּאָרט פון גומי-אַראַביק, באַוועל און פעל. קיין אַביסיניען האָט ער געפיהרט נאַפט און לייוואַנד. אַלע לענדער ביים רויטען ים און ביים אינדיש-אַראַבישען ים האָבען נישט געוואוסט פון קיין אַנדער גרויסען סוחר, ווי בענין מנחם-משה.

אין אַדען זענען געווען נאָך דריי גרוי- סע סוחרים, וואָס האָבען מיט בענין'ען קאָנקורירט: איינער אַ פּערסיאַנער, דער צווייטער אַן אַראַבער און דער דריטער אַן אינדיער, אָבער אַלע דריי גויים, וואָס זענען געהערט צו דריי פערשידענע גלויבענס, האָבען נישט געקאָנט דעריאָגען דעם אידען אין געשעפט און אין עשירות.

עכט-אָריענטאַליש איז געווען זיין אויפפיהרונג און בענעהמונג. ביי אַלע זיינע גרויסע געשעפטען האָט ער געלעבט לויטען אַלטפּאַטריאַרכאַלישען שטייגער פון יענער געגענד. די רייכסטע מעבעל פון אינדיען און די טייערסטע טעפּיכער פון פּערסיען האָבען בעצירט זיין פּאַלאַץ. דינער פון פערשידענע הויט-קאָלירען האָבען בע- דינט איהם און זיין פאַמיליע. אָבער דער לעבענס-שטייגער איז דאָך געווען אַ האַרציגער און פּשוט'ער. ווער עס האָט געדאַרפט צו בענין'ען, האָט געקאָנט צו איהם אָנקומען צו יעדער צייט. די גע- שעפטען זענען געווען אונטער דער הש- גחה פון נאמנים, מיטגלידער פון זיין משפּחה, אָבער מיט דער גרעסטער ווי מיט דער קלענסטער זאַך האָט מען גע- מוזט אָנקומען צום קאָפּ אַליין — צו בענין'ען. פּאַטריאַרכאַליש.

די געשעפטען פון בענין'ען זענען גע- ווען געוואַקסען הויפטזעכליך קיין פּאָרט- סאַאיד — דורך דער לענג פון רויטען ים און סועץ-קאַנאַל. פּאָרט-סאַאיד איז דאָן געבויט געוואָרען אַ דאַנק דעם, וואָס דער סועץ-קאַנאַל איז געעפענט געוואָרען צו יענער צייט. מען זאָגט, אַז האַלב פּאָרט-סאַאיד האָט דאָן געהערט צו בע- נין'ען. און אַזוי האָט אויך געהערט צו איהם אַ גרויסער טייל פון אַדען. אין באָמביי, קאַלקוטאַ, לאָנדאָן — אומעטום זענען געווען און זענען נאָך פאַרהאַן זיי- נע גרויסע לעגענדאַרישע סחורות-אַנגע- מורען.

נאַטירליך איז בענין געווען דער ראש הקהל פון דער קהלה אין אַדען. ער האָט מאַכט אויסגעבויט אַ סך וויכטיגע בנינים און וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס, מיט וועלכע די משפּחה מנחם-משה גרויסט זיך ביז היינט. דער ענגלישער קעניג האָט אָנערקענט זיינע גרויסע פערדינסטען פאַר אַדען און פאַר'ן ענגלישען פאָלק, און האָט איהם געגעבען דעם טיטול סער און באַראָנעט.

אין זיין פריוואַטען לעבען איז בענין'ען געבליבען עכט-אָריענטאַליש, און אַלץ, וואָס דערפון איז אַרויסגעקומען שפּע- טער, קלינגט אַזוי פרעמד פאַר'ן אויער פון אונזערע אידען, אַז עס לייענט זיך ווי אַ פאַרצייטיגע מעשה. אָבער זי איז פּאַסירט אין די לעצטע יאָהרען און דויערט נאָך איצט. עס איז אַ גע- שיכטע פון אַ אידען, וואָס האָט געהאַט דריי ווייבער אויף אַמאָל, און איינע פון די דריי ווייבער איז געווען אַ יבמה — דאָס ווייב פון פערשטאָרבענעם ברודער.

די ערעפנונג פון אינסטיטוט פאר יודאאיסטישע וויסענשאפטען אין ווארשא

צאהלרייכע פערטרעטער פון דער מאכט, פון די הויך-שולען און פון קאמונאלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס בעטייליגען זיך אין דער פייערונג. — דער ערשטער פארטראג פון פראפ. ד"ר ע'...

אין מיטען כרען פון חדר האַנדלס-קאַמ- פּאַניע, אין מיטען קאָך פון סאָציאַלישען יריד, האָט דאָס אידישע ווארשא דינסטאג געפייערט אַ גרויסען קולטורעלען יום- טוב: די ערעפנונג פון'ם אינסטיטוט פאַר יודאַאיסטישע וויסענשאַפטען. מיט דער גרינדונג פון דער הויכער אינסטיטוציע בעווייזט ענדליך אויך דאָס פּוילישע אי- דענטום, דער גרעסטער אידישער קיבוץ אין אייראָפּאַ, אַז איינע העכסטע ליעדער- אַנשטאַלט פאַר דער פאָרשונג און פלעגע פון די פיעלזייטיגע יודאַאיסטישע ווי- סענשאַפטען און פאַר דער ערציהונג פון ענציקלאָפּעדיש-געבילדעטע לעהרער-כחות פאַר די אידישע שולען און געזעלשאַפט.

אין שיינעם זאַל פון אַ כר קונסט-געזע- לשאַפט אייגענטליך צופיהל פון דער לאָזשע „בני-ברית" אויף רימאַרסקאַ 8, האָבען זיך צו דער פייערונג פערזאַמעלט אַ ריהע אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען, ווי אויך פערטרעטער פון געזעלשאַפטלי- כע אינסטיטוציעס. חוץ דעם זענען געווען אַנוועזענד מצד דעם בילדונגס-מיניסטערי- יום: דער דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט פאַר אמונות, אַקוליטש, דער רעפערענט פון דער פּראַגראַם-אַבטיילונג, מיניסטאַ- וויטש, דער מיניסטעריאַל-ראַט, דר. ווא- בישעווסקי און דער געהיים-ראַט ווידמאַנער פון די מיטעל-שולען, דר. יאַשעווסקי, דער רעקטאָר פון דער ווארשאַווער אוני- ווערזיטעט, גלח שלאָגאָווסקי, דער רעקט- אָר פון דער „וואָלנע ווּשעכניצאַ", פּראָפ. מיכאַלאָווסקי, דעם ווארשאַווער-פּרעזי- דענט דער קהלה פּראָפ. ... פערטרעטער דער לאָזשע דר. ז. ביכאַלאָווסקי, סענאַטאָר טרוקענהייט, סעם-ראַט — וויצע-פּרעזידענט מייזעל, מצד דער קהלה-פערוואַלטונג — וויצע- פּרעזידענט פעלדשטיין.

די פייערונג האָט זיך אָנגעהויבען מיט דעם געזאַנג פון „התקוה", אויסגעפיהרט דורך'ן סינאַגאָגען-כאָר אונטער דער ליי- טונג פון דירעקטאָר אייזענשטאַט.

די רעדע פון דר. ברוידא

דאָס וואָרט נעהמט דאַן דער פּרעזידענט פון'ם קוראַטאָריום פון אינסטיטוט, דר. ברוידא. דער רעדנער ווייזט אָן, אַז טראָץ דעם פּוילישע אוניווערסיטעטען, וואָס האָבען אויסגעגעבען די גרעסטע פאָרשער אויפ'ן געביט פון „חכמת ישראל", ווי צונץ, ראַפּאָפּאָרט, קראָכמאַל און גרעץ, האָט ביז איצט נישט עקזיסטירט קיין שום אַנ- שטאַלט, וואָס זאָל זיין געווידמעט דעם שטודיום און דער פלעגע פון דער יודאַ- איסטישער וויסענשאַפט. די אידישע יוגענד, וואָס האָט זיך געוואָלט ווידמען דער האָזינער וויסענשאַפט, איז געווען גע- צוואונגען צו פאָהרען קיין מערב-אייראָ- פּאַ, וואָס עס איז אין דער פּאָלגע אויך געווען פערבונדען מיט'ן אונמיטעלבאַרען פערלוסט פון די האָזיגע וויסענשאַפטליכע כחות פאַר'ן פּוילישען אידענטום. די יונ- געלייט ווידער — און די זענען געווען די איבערוויגענדע מעהרהייט — וואָס האָבען נישט געהאַט די מעגליכקייט צו פאָהרען קיין אויסלאַנד, זענען געבליבען לאַיסור פאַר דער אידישער וויסענשאַפט. די גרינ- דונג פון אַ יודאַאיסטישען אינסטיטוט איז ביי וועלכע אומשטענדען פּשוט גע- ווען אַ לעבענס-פראַגע פאַר'ן פּוילישען אידענ- טום. דער ניי-געגרינדעטער אינסטיטוט וועט אויך בעדייטענד העלפען לעזען דאָס שווערע פּראָבלעם פון שאַפען אַ סיסטעמע פון אַנ'אַלגעמיינער און אידישער ערצי- הונג, און אויסבילדען געהעריגע צוגע- גרייטע ערציהער און לעהרער אויפ'ן גע- ביעט פון די אידישע לימודים. דער רעד- נער דערמאָהנט, אַז שוין דער פערשטאָר- בענער ווארשאַווער ראַבינער, דר. ש. פּאָזנאַנסקי (די פּערזענלעכע סטעהרען זיין אָנערקענען דורך אויפשטעהן), האָט זיך אַרומגעטראָגען מיט'ן געדאַנק צו גרינדען אַזאַ אינסטיטוט. צוליעב פערשידענע מניעות אָבער, סיי מאַטעריעלע, סיי פּער- זענלעכע, איז די פערווירקליכונג פון דאָ- זיגען פּראָיעקט מעגליך געוואָרען ערשט איצט. דר. ברוידא בעשטעטיגט מיט דאַנק- באַרקייט די פריינדליכע בעציהונג, וואָס די גרינדער פון אינסטיטוט האָבען בעגעג- נעט ביי דער רעגירונג, וועלכע האָט אויך געגעבען אַ נענט בעדייטענדע פינאַנסיע- לע אונטערשטיצונג. פון דער אידישער געזעלשאַפט האָט בלויז די לאָזשע „בני- ברית" צוגעזאָגט צו דעקען אַ טייל פון בודזשעט. דערמיט איז אָבער דער קיום פון אינסטיטוט נאָך נישט געזיכערט. דער רעדנער ענדיגט, אויסדריקענדיג די האָפ- נונג, אַז דער אידישער כלל וועט אונטער- האַלטען די נייע אינסטיטוציע, וועלכע וועט אין איהר וויסענשאַפטליכער אַר- ביים אויך אַריינבראַכען די ליעבע צום אמת-אידישען גייסט.

די רעדע פון דירעקטאָר אַקוליטש

אין פערטרעטונג פון בילדונגס-מיניס- טער, וואָס געפינט זיך נישט אין ווארשא, בעגריסט די ערעפנונג פון אינסטיטוט, דער דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט פאַר אמונות ה' אַקוליטש. דער רעדנער האָפט, אַז די נייע אינסטיטוציע וועט אויס- שטראַהלען איהר ווירקונג אויף גאַנץ פּוילען און וועט זיין אימשטאַנד צו קאָנ- קורירען מיט די ערנסטליכע אַנשטאַלטען אין מערב-אייראָפּאַ. די יודאַאיסטישע וויסענשאַפט, ערקלערט דער רעדנער, האָט לעצטענס דערגרייכט אַ זעהר הויכע מדרגה, וועגען וואָס איך האָב זיך געקאָנט איבערצייגען לעצטענס בשעת'ן דורכקוקען די נייע אידישע ענציקלאָפּעדיע. דאָס מי- ניסטעריום האָט בעשטעטיגט די סטאַטו- טען פון דער געזעלשאַפט פאַר יודאַאיס- טישע וויסענשאַפטען, ווייל עס האָט פער- שטאַנען, אַז דערמיט, וואָס זי וועט בע- פרידיגען אַן אָביעקטיווע בעדערפניש פון די אידישע בירגער, וועט עס אויך זיין אַ טובה פאַר דער מלוכה, וועלכע דאַרף שטרעבען צו בעפרידיגען אַלע איהרע בירגער. דער רעדנער דריקט אויס די האָפנונג, אַז די אידישע געזעלשאַפט וועט די נייע אינסטיטוציע מעהרער אונ- טערשטיצען, מחמת אידען האָבען תמיד אַרויסגעוויזען אַ ליעבע צו דער וויסענ- שאַפט, און נישט בחנם האָט מען זיי בע- צייכענט אַלס „עם-הספר".

די רעדע פון רעקטאָר שלאָ- גאָווסקי

דאָס וואָרט נעהמט דער רעקטאָר פון דער ווארשאַווער אוניווערזיטעט, גלח שלאָגאָווסקי, וועלכער ווייזט אָן, אַז דער ניי-געעפענטער אינסטיטוט האָט חוץ זיין בעדייטונג פאַר די אידען, אויך אַ בע- דייטונג פאַר דער ווארשאַווער אוניווער- זיטעט, ווייל ער ווערט אין אַ געוויסער מאָס אַ דערגענצונג צו דער קאַטעדרע פון פּראָפ. שאָר און דער אוניווערזיטעט. דער נייער אינסטיטוט וועט געבען די מעגליכקייט צו פאָרשען די וויסענשאַפט- און די קולטור-אוצרות פון איינעם פון די סאַמע עלטסטע פעלקער, וואָס איז געבליבען לעבען בעת אַלע אַנדערע זענען שוין לאַנג אונטערגעגאַנגען. וואָס קאָן זיין אינטערעסאַנטער, ווי דאָס שטודירען פון דער קולטור פון דעם אַלטען פאָלק, וואָס האָט אַרויסגעוויזען אַזאַ וואונדערליכע לעבענס-קראַפט און אַזאַ צושטעלונגס- פעהיגקייט צו אַנדערע פעלקער און קול- טורען, צווישען וועלכע ס'איז אַרויס און אויסגעקומען צו לעבען און די גלייכצייטיג די האָזיגע פעלקער און קול- טורען מיט אַזוי פיעל אייגענע נייע ווער- טען.

די אַנדערע בעגריסונגען

עס בעגריסען נאָך: אין נאָמען פון „וואָלנע ווּשעכניצאַ פּאָלסקאַ", פּראָפ. מיכאַלאָווסקי; אין נאָמען פון ... פּאַרטייען, ... אין נאָמען פון די אינסטיטוציעס ד"ר ביכאַלאָווסקי, אין נאָ- מען פון דער קהלה-פערוואַלטונג ה' פעלד- שטיין, און נאָמען פון סינאַגאָגע-קאָמי- טעט ה. ... פון „ביתר ... אין נאָמען פון דער לאָזשע „בני-ברית" פּראָפ. ... און אין נאָמען פון „תרבות" ... מיטה.

נאָכדעם ווי עס ווערען נאָך פּאָרגע- לייענט די טעלעגראַפישע בעגריסונגען, וואָס זענען אָנגעקומען פון ברעסלוי, בערלין, קראָקע, פּאָזען, טשענסטאָכאָוו, פון פּראָפ. אַלעקסאַנדער אין לעמבערג. פון רעקטאָר שוואַרץ אין ווינען. פון רער אידישער קהלה אין ווילנע און אַנדערע, שטעלט, נעהמענדיג דאָס וואָרט דער רעקטאָר פון אינסטיטוט פּראָפ. שאָר, וועלכער האַלט דעם ערשטען פּאָרטראַג פון'ם ראַבינער פון אינסטיטוט אַ. ד. פּ. „דער אינטערנאַציאָנאַלער און אַלגעמיינער פון די יודאַאיסטישע וויסענשאַפטען".

מיט'ן געזאַנג פון „ישתבח פאָלסקאַ" און „התקוה" ווערט די פייערונג בע- ענדעט.

MIAFLOR Krem!! utrzymuje delikatną i piękną cerę
żądać tylko oryginalny wyrób firmy

מעדיצינישע שמועסען

פון ד"ר מ. לענסקי

1.

פרוכט אלס הייל-מיטעל געגען קראנקהייטען.

פיעל מענשען האַלטען, אַז פרוכט איז אַ לוקסוס און וועלכען מען קאָן זיך ערלויבען נאָר אויף אַ שבת אָדער אַ יום- טוב און דעריבער בענוצט מען זיי אַלס ביגאַר פאַר געסט.

די געוועהנליכע מיינונג פון פּובלי- קום צו פרוכט איז ווי צו אַ לוקסוס, וואָס קען ווערען אַנגעווענדעט.

אין דער ווירקליכקייט אָבער איז פרוכט פיעל מעהר ווי אַ לוקסוס. פרוכט איז זעהר וויכטיג פאַר דעם יונגען אָרגאַניזם, ווי אַזוי פאַר עלטערע און דערוואַקסענע.

עס איז דערווייזען געוואָרען, אַז קינ- דער, וועלכע בעקומען מעגליך פרוכט, ענטוויקלען זיך בעסער, ווי די קינדער, וואָס בעקומען דאָס נישט.

עס איז אויך לעצטענס אָנערקענט גע- וואָרען, אַז א סך פון די בעזונדערע איי- גענשאַפטען, וואָס פרוכט האָט אויסגעציי- כענט ביימיטעל געגען געוויסע קראַנקהיי- טען. און צו פערשטעהן די ווירקונג פון פרוכט ביי פערשידענע קראַנקהייטען, איז נויטיג זיך צו בעקענען מיט דעם כימי- שען צוזאַמענשטעל פון די פרוכטען.

אויסער וואַסער און צוקער, ענטהאַלט דער גרעסטער טייל פרוכטען יעדער אַ געוויסע פּראָצענט פון אייווייס און פעטס. דער וויכטיגסטער בעשטאַנד-טייל פון פרוכטען זענען די צוקער-שטאָפען, וועלכע געפינען זיך אין פערשידענע פאָר- מען. פרוכט ענטהאַלט צווישען צעהן און 23 פּראָ- צענט. אַמטייסטען רייך אין צוקער זענען ווייבער (?) און ... פרוכטען ענט- האַלטען אַלקאַלישע מינעראַלען, בעזונ- דערס דעם קאַליום, און אַ גאַנצע ריהע זויערקייטען ווי ציטרין-, וויין און עפּעל- זויערקייט. אַ גרויסע בעדייטונג האָט די פאָספאָר-זויערקייט פון די פרוכטען, ווייל די האָזיגע זויערקייט איז שאַר דעם אָר- גאַניזם זעהר וויכטיג. פרוכטען ענטהאַל- טען אויך אַ ריהע אָרגאַנישע סובּ- סטאַנצען, וועלכע געבען צו די פרוכ- טען דעם פיינעם טעם און אַראָמאַט. פרוכטען ענטהאַלטען אויך ווייטאַ- מינען, וועלכע שפּיעלען אַ וויכטיגע ראָלע ביים פערהיטען דעם אָרגאַניזם פון גע- וויסע קראַנקהייטען, ווי, למשל, פון סקאָר- בוט (אַנצינדונג פון די דזיאָסלעס, אַרויסגעפאַלען פון די ציינער, און די אַנדערע אין די מוסקולען).

ביי וועלכע קראַנקהייטען קענען פרוכ- טען דינען אַלס אַ הייל-מיטעל?

קודם כל איז דאָס עסען פרוכט אַ אויסגעצייכענט מיטעל געגען פערשטאָפּונג, בעזונדערס דאָן, ווען די פערשטאָפּונג ווערט אַרויסגערופען דורך די פּויל-ריין פון די געדערים. אין אַזעלכע פאַלען זאָ- גען די געדערים פיעל און מאַכען נישט די נויטיגע בעוועגונגען, אום צו שטויסען די פּסולת פון דעם עסענוואַרג ביז צום אונטערשטען טהייל און אַרויסרופען שטוהלגאַנג. די פרוכטען זענען אום יענעם אַרויסצורופען ביי די געדערים די נויטיגע בעוועגונגען, די אַזוי גערופע- נע פערימעאַלטיקע. צו דעם צוועק קאָן מען זיך בענוצען אויך מיט דעם זאַפט (סאָק) פון די פרוכטען. אַמבעסטען ווירקען אין אַזעלכע פאַלען פייגען, טייטלען און ווייטטרויבען. די ווירקונג איז אַ שוואַכע, און ווען די פרוכטען ווערען גענומען צוזאַמען מיט'ן עסען, איז די ווירקונג שוואַכער.

לעצטענס ווערט פרוכט אויך אָנגע- ווענדעט ביי הארץ און נירען-קראַנקהייטען, ליידענדע, בעזונדערס ביי קראַנקהייטען, וועל- כע האָבען פערשיעדענע פעהלער אין הערץ- ווייזען געוואָרען. אין פאַלען, ווען די קראַנ- קע, איז פרוכט אַ בעסער מיטעל צו אַגאַר ווי מילך, און לעצטענס ווערט מאַכט רע- קאָמענדירט האַלטען אַזעלכע קראַנקען נישט אויף מילך-דיעטע, נאָר אויף אַ פרוכט-דיעטע. פרוכט ערקלערט זיך דער- מיט, וואָס מילך ענטהאַלט אין זיך אַ היפּש ביסעל אייוויס, וואָס עס איז שעדליך פאַר קראַנקע נירען און אויך ביי האַרץ-קראַנקע. די ביידע סובסטאַנצען זענען די האַרין-און נירען-ליידענדע נישט אַנ- שעדליך. די קראַנקע עסען פרוכט וועלכע גערן און זענען נישט מיט אַ פרוכט-דיעטע ביזקל מען צוקער, ווי פון די מילך, די ווערען געזעטיגט, ווייל די לייכטע און די שפּאַנונג איז ווערען אויסגעלעדיגט דורכ'ן בעזונדערען ווירקען אין אַזעלכע פאַלען פערשטאַרקט די אורין.

פרוכט איז אַ וויכטיגער דיעטעטיש מיטעל אויך פאַר ליידענדע אויף פעט- לייביגקייט, ספּעציעל ווען זיי גע- מען אַ אָבצעהרונגס-קור. פעטלייביגע האָבען אָפטמאָל אַ אויסגעצייכענטען אַפּעטיט, און דעריבער פערטראָגען זיי שלעכט די פערהונגערונג פון עסען. ווען מען גיט זיי פרוכט, ריזיקער, פּיקלען אַ „פּונקט-קור" אין מיטען, וועלכע ... אָבער ווירקען זיי פּראָבירען, פרובירען אָבער ווירקען אויף זיי ... די פעטלייביגע ווערען טייל. אין פערטראַגען לייכטער די אָבצעהרונג. ... פון ... סודות וואַסער ... און ... גיט זיי ... נישט קיין גרויסער ... 500—600 קאַלאָריעס ... פרוכט (עפּעל, בירען, קאַרשען) , ... די פרוכט ... פון פרוכט ... אויסבעוועגונגען ... רונגס-קור.

אויך ביי צוקער-קראַנקהייט, ווערט ... א פרוכט-דיעטע, בעזונדערס ... ווען די צוקער-ליידענדע זענען ... איצטער און האָבען אַ אַציטאָן אין ... און מען גיט ... קראַנקע גאַנץ ... פרוכט ... ביז 3 ... פון דער פראַנצויזישען פראַפּעע ... די קראַנקע פערטראַגען אַזאַ ... און ... פון דעם אַצעטאָן און ... פון דער ... און ... (קאָ- מאַ).

2.

א וויכטיגע פארשריט אין דער בעהאנדלונג פון בלוט-פערגיפ- טונג ביי קינפעטארינס.

אין איינעם פון די פריהערדיגע אַר- פיקלען האָבען מיר זיך געטוי אָנגע- שטאָכען אויף דער שרעקליכער קראַנק- הייט, וועלכע איז בעוואוסט אונטער דעם נאָמען „בלוט-פערגיפטונג" אָדער סעפּ- סיס.

די האָזיגע בלוט-פערגיפטונג איז נישט קיין זעלטענע ערשיינונג ביי קינפּעטאָ- רינס. צוליעב דער איינדרינגונג אין בלוט פון ספּעציפישע מיקראָבען, די אַזוי גערו- פענע סטרעפּטאָקאָקען. די האָזיגע מיק- ראָבען, צווישען וועלכע מען אונטערשיידעט דעם ... אַרטען, רופען אַרויס אַ גאַנ- צע ריהע ערנסטע קראַנקהייטען, ווי ראָזע, רויז און אַזוי ווייטער.

די לעזער ווייסען שוין, אַז געגען שקאַרלאַטין איז געפונען געוואָרען אַ סע- רום, וועלכער איז פעהיג צו היילען די קראַנקהייט, אַפילו ווען די לעצטע געהט אין אַ שווערער פאָרם.

אַ ערהעבליכע ענדערונג איז לעצטענס געמאַכט געוואָרען אויך אין היילונג פון דער בלוט-פערגיפטונג ביי קינפּעטאָ- רינס. די סטרעפּטאָקאָקען האָבען ... דורך זייער גיפט, וועלכער פערגיפט דעם אָרגאַניזם. לעצטענס האָט מען אָנ- געהויבען אויסצואַרבייטען געגען דעם האָזיגען גיפט אַ ספּעציפישען סערום, לויט אַ בעזונדערען מעטאָד פון דרעזדנער פּראָ- פעסאָר ..., וועלכער ווערט אָנגעווענדעט דורך דעם סערום ... „ערדשיאַנקשע (?) ... נאָ- מען „ספּעציפיש-אַנטיטאָקסיש", וואָס זיך ... פון דער בלוט-פערגיפטונג ביי קינפּעטאָרינס.

דער סערום ווערט איינגעשפּריצט אין די מוסקלען, צו 50 קוב. סענט. טעגליך, ביז די טעמפּעראַטור פון דער קראַנקער ווערט נאָרמאַל. געוועהנליך איז גענוג צוויי אָדער דריי איינשפּריצונגען, טיילמאָל אָבער פאָדערט זיך 8, 10 און מעהר. קיין קאָמפּליקאַציעס רופען די האָזיגע איינשפּריצונגען נישט אַרויס.

אין אַ הונדערט פאַלען איז די בעהאַנד- לונג מיט דעם סערום אַליין איינגעשטעלט אָבצוזוכען די בלוט-פערגיפטונג. טייל מאָל איז געוועזען אויסער די איינשפּריצונ- גען נויטיג אויך אַנדערע אָפּעראַציע. דער הויפּטזעכליך געוויסע אָפּעראַציעס אין גינעקאָלאָגישע פּיפלען, אום צו מינדערן דעם געוואַלדיג אויסגעשטרעגטען פּעטען קליינעם פּראָצענט פאַלען (8—9 פּראָ- צענט) בלייבט דער סערום אָנווירקזאַם. מען דאַרף געדענקען, אַז ביי מיטלמאָל די בלוט-פערגיפטונג ווערט אַרויסגערופען נישט נאָר דורך די סטרעפּטאָקאָקען, נאָר אויך דורך אַנדערע מיקראָבען, ווי למשל, סטאַפילאָקאָקען. עס פערשטעהט זיך, אַז דער סערום, וועל- כער איז פעהיג צו פערניכטען, וועלכע גיפט פון די סטרעפּטאָקאָקען, קאָן קיין ווירקונג נישט האָבען אויף אַנדערע מיקראָבען, וועלכע ... אין דער לעצטער צייט ביי דער בלוט-פער- גיפטונג. אַבער אויך אין וועלכע פאַלען וועלכע פערשטעהען זיך, ווירקט דער סערום לינדערנד אויף דער קראַנקהייט. ווייל ער איז דאָך אַ צו פערניכטען דעם גיפט פון די מיקראָבען. עס ווערט אָבער רעקאָמענ- דירט אָנצוווענדען דעם סערום וואָס פריה- ער, ווייל די קראַנקהייט האָט זיך פעסט צוגעשטעלט אין פערשידענע אָרגאַנען.

וואָס פריהער מען ווענדעט אָן דעם סערום, אַלץ בעסער זענען די רעזולטאַטע פון ...

טראַגעדיעס פון לאָדזער פרויען,
וואָס זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען פון לאַנדאַו.

(ג) ווי באַקאַנט, ווערען שוין לענגערע צייט אַרויסגעשלאָגען נאָך פרויען, וואָס זענען אַרויסגעפאָרען דורך ענגלישע בוראָ, וועלכע פערהאַנדלען זיך מיט די אינטערעסענטען ביי זיך נישט געלט צו פערדינען. און ביי איין אַ רעגירונגס־קאָנטראָל שטעלט פעסט צו די אויסגעוואַנדערטע פרוי אַרבייט

אויף צו פערדינען, ווערען זיי אונגעבע־רעכנט אויסגעשווינדעלט פון לאַגער און דער, וואָס האָט זיי צוריקגעפאָדערט, ליגט אויסגעער אַ שטראָף פאַר ... דער רעגירונג ... מען די אומגליקליכע געשעפט, דאָס לאַנד ... פון לאָדז, וואָס זענען געפאָרען קיין ענגלאַנד,

כדי צו לעבען על חשבון המשפחה, זיי זענען געבליבען געוואָרען אַרבייטען און מען האָט זיי „אַהין פאַרדיאַן" צוריקגעשיקט און אַ פערצווייפעלטע צושטאַנד פון פוילען.

קעצמעלעס און אין לאַנדאַו געפינען זיך „חסא" אַ נשוישקע ... פון ... די צוריקגעשיקטע ... געווען אַ טראַגעדיע און אַ ... פון פוילען.

די וואַהל־קאַמפּאַניע אין לאָדז.

יודישער פרויען־קאָמיטעט.

ביים יודישען וואַהל־קאָמיטעט פון בלאָק פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטען האָט זיך אָרגאַניזירט אַ ספּעציעלער פרויען וואַהל־קאָמיטעט, וועלכער האָט שוין צוגעשטעלט אַ פּראָגראַם פון אַרבייט. צום פּרעזידיום פון קאָמיטעט געהערען די פרויען: אַסטראַמאַ־גאָלדסקאַ, גאָלדשטיין, גאָלדבערג, גוטשמאַן, הערשבערג, ד״ר ראָזענבלאַט, קאָמאַר, קאַצענעלענבוגען, שאַפּירא. דער פרויען־קאָמיטעט אַרבייט איצט מיט רעגערישמאַג, אַ גרויסע פרויען וואַהל־פערזאַמלונג אין זאַל „קאָלאָסעאום", אויף וועלכער עס וועלען רעפערירען וועגן דער פּאָליטישער לאַגע די פרויען: רעכטסאַנוואַלט רחל שטיין, פרוי ד״ר ... פעלשטיין (וואַרשע) ווי אויך די ה״ה: ד״ר ראָזענבלאַט, ... א. א.

פון יונגער־קאָמיטעט.

אַלע מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען און אַ צאָל פון 400 מאַן האָבען זיך געשטעלט צו דער דיספּאָזיציע פון׳ם וואַהל־קאָמיטעט. די יוגענד האָט זיך אויך אָרגאַניזירט אין אַ באַזונדערען וואַהל־קאָמיטעט, וועלכער האָט אויסגעוועהלט אַ פּרעזידיום פון די ה״ה: צפּנה־היים, בוימגאָלד, מאָזעסמאַן א. גאָלדבערג, סטאַר, ש. גאָלדשטיין, ב. מעטעמעלמאַן, חיים מרגליות, צ. רינגאָרט, ליבע, יחיאל עהרליך. אין יונגער קאָמיטעט זענען צענטראַליזירט פערטרעטער די אַקאַדעמישע יוגענד.

קאָמיטעט פון נאַציאָנאַלער מינדערהייטען.

ביים מינדערהייטס־בלאָק אין לאָדז האָט זיך קאָנסטיטואירט דער קאָמיטעט פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. צום פּרעזידיום געהערען די ה״ה רעב. י. ..., ד״ר פעלדמאַן, און ד״ר ...

די אַגיטאַציע אויף דער פּראָווינץ.

דער קרייז וואַהל־קאָמיטעט פון מינדערהייטס־בלאָק פיהרט אָן אַ ענערגישע פּראָפּאַגאַנדע־אַרבייט אין לאָדזער וואַהל־קרייז. און אַ גאַנצע רייהע שטעט פון לאָדזער וואַהל־קרייז פּאַביאַניץ, זגערזש, זדונסקאַ וואָליא, לוטאָמירסק, קאָליש און אַזוי ווייטער. ... די לעצטע טעג האָבען די וואַהל־קאָמיטעטען מיט דער שטימונג פון יודישע און דייטשע ... גער. די מיטגלידער ... האָבען געהאַט אַ ... מען געוואָרען רעגיסטרירט צו שטימען פאַר דער ליסטע נומער 18.

פרויען־מיטינג פאַר דער ליסטע 33.

אין נעכטיגען ראָזען און לאָקאַל פון דער „בית־יעקב" שולע (זאַוואַדסקאַ 7) איז פאָרגעקומען אַ פרויען־מיטינג, איינגעאָרדנעט פון אַלגעמיינעם יוד. נאַצ. בלאָק. די רעפערענטען פרל. פּלינער, פרל. ראָזענבלום און פרל. פּוינער האָבען אַרגומענטירט די אויפגאַבען פון דער יודישער פרוי ביי די אינצייגע וואַהלען צום סיים און סענאַט.

ס׳איז אויסגעשטעלט אַגיטאַציע געווען אַ רעזאָלוציע צו צו שטימען

מען פאַר דער ליסטע 33.

* * *

— היינט אַ וואָך 1 ביינאַכט קומט פאַר אַ גרויסע וואַהל־קאַמפּאַניע אין אַלגעמיינעם יוד. נאַצ. בלאָק, צו וועל־כער עס ווערען ערוואַרט פערשידענע פון די וואַהל־קאָמיטעטען און בראַגיש, לוטאָמירסק, קאָנסטאַנטינאָוו, אַלעקסאַנדער, זגערזש, טושין, פּאַביאַניץ, קאָליש, לאַסק, ישושיב, גלאָוונאָ, בעלכאַטאָוו, א. אַנד.

בעראַטונג פון בתי־התפילות־פאָרשטעהער.

היינט 7 אוהר ראָבעט דער אַלג. יוד. נאַצ. בלאָק אין לאָקאַל פון דער אַגודה (דזשעלנאַ 11) אַ בעראַטונג פון אַלע לאָדזער בתי־התפילה גבאים, אויף וועל־כער כ׳וועלען באַהאַנדלען ווערען צוגעבען די פראַגע.

ספּאָרט.

אַ צוזאַמענפאָהר פון יודישע ציקליסטען־פעראיינען אין פוילען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נגינקאַלי־פערזאַמלונג פון אַלגעמיינעם ציקליסטען־פערבאַנד אין פוילען, וועלכער קומט פאָר דעם 18. מערץ אין וואַרשע, קומט גלייכצייטיג פאָר אַ מאַנע פרוהער אין לאָקאַל פון „מכבי" אין וואַרשע אַ צוזאַמענפאָהר פון פערשטעהער פון אַלע יודישע ציקליסטען־פעראיינען אין פוילען.

דער ציל פון צוזאַמענפאָהר איז צוציהען אַ גאַנצענטען קאַנטאַקט, ווי אויך צו שאַפען די גאַנצענומענע רעגלען, ערוועהלען מיטגלידער פאַר דער סאַמע פאַר דער נאַציאָנאַלער טעטיגקייט א. א.

די ערשטע, וועלכע געפינען זיך נאָך מיט לאָדז, ווי זגערזש, אוזאַרקאָוו, הלאָנאָווע, טאָמאַשאָוו, זדונסקאַ וואָליא, קאַליש, פּעטריקאָוו, פּשעמישל, קאַרלע, בענדין, טשענסטאָכאָוו וועלען אויך מיטאַרבעטען ווי צוזאַמענשטעלען אויף דעם צוזאַם פון לאָדזער „מכבי" פעלצאַקראַ... אין 11 אוהר־צוזאַמענפאָהר זאָלען אויך דעם שטאַנד פון ווער פעראיינען ... ספּאָרט, צאַהל מיטגלידער, טעטיגקייט א. א. וו.

באַקס־קאַמפּען וועגען דער מייסטערשאַפט פון לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט.

שבת דעם 25. מערץ 7 אוהר אין די זאַלען פון „העלענאָוו" און זונטאָג דעם 26. מערץ 4 נאָכמיטאָג און זאַל פון „אַרעס"־מאַנשאַפט קומען פאָר באַקס־מאַטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט.

די זיגער וועלען אַנטיילנעמען אין קאַמפּ וועגען דער מייסטערשאַפט אין פוילען. עס וועלען אַנטייל נעמען אַ גאַנצע רייהע באַקסער, ווי נאָרדבוך (קראַקאָווער) שמואל I און שמואל II (מכבי) ויזהל און גאַוויש (אַביאָן).

שווער־אַטלעטישע סעקציע „מכבי".

פאַר דעם אָפּפאָהר קיין פּוינען אויף דער מייסטערשאַפט פון פוילען, אַרדענען איזט די גאַנצע־באַקאַנטע יודיש־פּוילישע מייסטער דעם 4. מערץ די קלאַס־מייסטערשאַפט.

ספּרינטען, צאַהל מיטגלידער, מעמבערשאַפט א. א. וו.

טעאַטער און קונסט.

„מאַראַם בוטערפליי" איז שמאַטישען טעאַטער.

היינט און מאָרגען אָבענד ווערט אויפגעפיהרט אין שטאָטישען טעאַטער די פּראַכטפולע אָפּער „מאַראַם בוטערפליי", וואָס איז אַ פּערל פון דעם מוזיקאַלישען שאַפען און אַ וועלט מעלאָדיעס און דראַמאַטישער אינהאַלט.

די הויפּט־ראָלע אין דער אָפּער פירט די אין לאָדז גוט באַקאַנטע פּוילישע זינגערין און אָפּערן־זינגערין פרוי ... זאָלעמאַ.

פרוי אַלעגער, אַ באַקאַנטע קינסטלערין מיט גרויסער מוזיקאַלישער קולטור, וואָס האָט זיך אַ רוהמפולע קינסטלערישע פערגאַנגענהייט. צוזאַמען זאָגט איר אויפטרעטען אין די בעסטע אייראָפּעאישע אָפּערען צוזאַמען געלעגענהייט און אָנגעזעהענע טעאַטער. פערפערשטאַנדען פון די שטענדיגע אָפּערן־קריטיק.

פרוי אַלעגער, וועלכע שטאַמט פון נאַוואַראָסיע, האָט איהר קינסטלערישע עדוקאַציע באַקומען אין די קאָנסערוואַטאָריעס פון וויען, מיילאַנד, קראַקאָוו, פּראַג און לעמבערג, וואָס זי איז געווען אַ בעליעבטע זינגערין פון דעם בעריהמ־טען יודישען זינגער אינטימען וואַרשע.

דער ווענטשער אויפטרעטען פון פרוי גרינצאַנאָ אַלעגער און דער צוזאַמען־אַרבייט מיט דער גאַנצער אָפּערן־טרופּע, דער אַ ... אין דער אָפּער ..., מיט נאָכאַנד, פּראַכטפולע די לאָדזער זינגער לעווין, הראָנער און די פערזאַמלונג ... פון דער וועלט־באַרימטער אָפּער־קונסט דער לעצטער צייט פון די בעסטע ... פון מיט אַ מאָל ווייטער אין גאַנצען מאָמענט.

אומזיסטע מאַנצערטען פאַר שול־קינדער.

(ס) פרייטאָג 5 נאָכמ. ווערט אין שטאָטישען טעאַטער פאָרגעקומען דער 3. אומזיסטער קאָנצערט פאַר שול־קינדער פון די היגע פאָלקסשולען, וואָס עס אָרגאַניזירט די בילדונגס־אָפּטיילונג פון מאַגיסטראַט.

פון מינהאָוסקים בילדער־אויסשטעלונג.

די הערליכע בילדער־אויסשטעלונג פון מוירימן מינהאָוסקי און „נאַלפּט־נעם זאַל" פון „גראַנד האָטעל" ציהט צו וואָס עס מאַגט אַלע אַנערקענונג עולם. די וואונדערבאַרע בילדער האָבען צוריק גרויסן צוזאַנג.

אַלע לאָדזער קונסט־ליבהאַבער: אויסגעצייכנטע און מאַטערניטעטען ביי די אויסשטעלונג.

קופּאָן № 120
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פון׳ם דאָזיגען קופּאָן קען באַקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ׳ן יורי־קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך, דעם 22. פעברואר פון 8—9 אָוו.

ווען איהר געהט אריבער די גאַס
קוקט מיט אָפענע אויגען! איהר קענט בלייבען אונאיבערגער פּאָליסע, אָדער נאָר גענינען דעם טויט.
היט זיך. מען זאָל אייך נישט איבערפאָהרען!

אַ פּאַסט־געהיימניש,
וואָס דאָרף אויפגעקלערט ווערען.

(ג) ה׳ ח. ה. זינדמאַן פון פּריוואַטמעסיגע 3 נאָט אונזער אונבער: עטליכע מאָנאַטען דערהאַלט ער פון פּאַסט אַ צעטעל צו קומען אויף דער הויפּט־פּאַסט נאָך „אַנ׳אמעריקאַנער בריף מיט אַ פּראָצענטאַל".

אויף דער פּאַסט האָט מען איהם געגעבען צום אונטערשרייבען אַ פּראָטאָקאָל, אַז דער בריף איז געקומען בעשעדיגט, און קיין געלד האָט מען אין איהם נישט געפונען". ה׳ זינדמאַן האָט נישט געוואָלט אונטערשרייבען דעם פּראָטאָקאָל, וואָס איז. לויט דער ערקלערונג פון פּאַסט־בעאַמטען מוטיוויר־ קאָמען מיט׳ן אַמעריקאַנישען בריף (אַל קאַנדזאָס־טומי), דער פּאַסט־בעאַמטער האָט דאָן אויסגעשניטען דעם בריף, וואָס איז געווען גאַנץ גרוס און גרוס, עפּעס געשטעלט, אַז מ׳האָט נישט קיין דאָלאַרען און אַמעריקאַנישע דעם בריף אָפּגעגעבען דעם ה׳ ז.

ערשט היינטיגע האָט ה׳ זינדמאַן איינמאָנטירעט דעם פּראָטאָקאָל.

דער שענסטער באַל פון היי־יעהריגען קאַרנאַוואַל — דער פּרעסע־באַל.

דער עהרענפּראָטעקטאָר „פּרעסע־באַל" איז „פּאָלהאַרמאָניע" איז צייט מיט אַ אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג. דאָס איז געווען דער שענסטער באַל פון היינטיגען קאַרנאַוואַל. אויפ׳ן באַל האָבען מיט געזעהן די אָנגעזעהענסטע בירגער פון אונזער שטאָט, די בעקאַנטע אינטעליגענץ, אַלע קונסטלער, אַרטיסטען, מאַלער און פערשיעדענע זשורנאַליסטען. די אַטמאָספערע איז געווען אַ אמת קולטורעלע און מען האָט זיך געפיהלט, ווי דער שפּעטער אויף די יונגע טאַנצ־זאַלען.

דעם באַל האָבען אויך באַזוכט די וויצע־וואָיעוואָדע ישסעשטאַט, ווי אויך הויכע פערשטעהער פון מיליטער און קאָמונאַלער מאַכט. די פיהנע און סימפּאַטישע קאָמפּאָזיציעס פון די ראַמען, די פּראָגראַמס פון דער הערליכער דעקאָראַציע און די גרויסארטיגע פּאַרקעט־זאַל.

די פּרעמיעס האָבען באַקומען פאַר אַלע פּאַרנאַזען (פאַר דעם שענסטען קאָסטיום), די אַרטיסטען פון פוילישען טעאַטער פאַר צוזאַמענשפּיל (די שענסטע דאַמע פון באַל) און דער ארטיסט פון פוילישען טעאַטער ה׳ זאָוויש (אַלס שענסטער מאַסקירטער). די דיחער הכנסה פון דער „פּרעסע־טאַנצ־פאַרטיי" טרעגט אַ ערך 10.000 זלאָטים.

ביי דאַמען־מאַגאַזין־אַרבייטער.

(ג) די אַרבייטער פון דאַמען־מאַגאַזינען האָבען אויף אַ פערזאַמלונג באַשלאָסען אַרויסצוטרעטען צו די מייסטערס מיט דער פאָדערונג פון אַכטשטינדיגען אַרבייטסטאָג, אַזוי 14—12 שעה׳דיגען אַרבייטסטאָג, אַזוי 8 שעה אַרבייט און סקאָנטראָל יאַס שטונדן־אַרבייט און אַלע וואַרשטאַטען אויסנאַהם. אַחוץ דעם ווערט פאָרגעלייגט אַ הוספה פון 25 פּראָצענט.

די מייסטערס וועלען נישט נאָכגעבען די פאָדערונגען און עס איז איבערבראַכען אַ שטרייק.

די אָרגאַניזירטע פּאַרטייען (שניידערס פון הירשען און וועסט) האָבען זיך אויך אַנגעשלאָסען אין דעם שטרייק. די פאָרשטעהער לויט־העלפערגונגען. די נאָרמען פון קינדער־אַרבייט האָבען אויך פערשטאַרקט.

„זעגענעס" פון הכנסה־שטייער
העט מען אָפּגעבען ביז׳ן 1. מאַי.

(ג) אין די נאַהעסטע טעג וועט אין „דירעקציע אויסמאַך" פערעפענטליכט ווערען פּאָלעמיקע פערפאַרונג: אויפ׳ן בכך פון 2. אפּשנות, פון אַרט 102 פון אייגענע וועגען הכנסה־שטייער ווערט פאָרגעלייגט, אַז דער מעריטען פון אַלע „זעגענעס" פון גרויסע־שעפט שטייער אויפ׳ן הכנסה־שטייער פאַר׳ן שטייער־יאָהר 1928 ווערט אָפּגעגעבען ביז׳ן 1. מערץ אויפ׳ן 1. מאַי 1928.

נאַכט־דיזשור אין די אַפּטייקען.

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: האָלשעווסקי, גאַפּיאָרקאָווסקע 27; דאָניעלעצקי, פּיאָטרקאָווסקע 127; צעניצקי און צימער, האָלסטעגאָווסקע 37; לימנוועבער, פּריוואָטשאַס־פּלאַץ 2; האַרטמאַן, מלינאַרסקע 1; קאָהאָנע, אַלעקסאַנדער 87.

שטיצע פאַר גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

(ב) מאָרגען און איבערמאָרגען ווערען די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע אויסגעצאָהלט שטיצע פאַר פעברואַר.

מאַשינען אַנשטאַט פּאַסט־מאַרקען.

אין אַ ריהע בענק האָט די פּאָסט־פּערוואַלטונג שוין אַינגעשטעלט מאַשינען, וואָס סטעמפּלען צום בריף אַנשטאַט אויפגעקלעבען פּאָסט־מאַרקען. די מאַשינען שטעמפּלען נאָר צוזאַמען, פאַר וועלכע עס ווערט פון פריהער אויס באַצאָהלט גענען 1 פּראָצ. ראַבאַט.

אַ שרפה אין אַ וועבעריי.

(ג) אויף נאַפּאָלעאָנסקע 12 איז אין דער וועבעריי פון ה׳ לעווין אויסגעבראָכען אַ שרפה צוליב אַ פונק, וואָס איז אַרויסגעפאַלען פון אַ צוגעהייצטען אויווען.

ביז די אַרויסגעפאָהרענע פייערלעשער האָבען אָנגעקומען, אַזוי שרפה שוין פערוואַלען אַרויסגעלעשט.

וועגען חובות אין פוילישע מאַרקען.
וויכטיגער אורטייל אין העכסטען גערינם.

(ב) לויט אַ אורטייל פון העכסטען געריכט, דאַרף אַ הלוואה וואָס איז געמאַכט אין פוילישע מאַרקען, לויט׳ן קורס פון דאָלאַר בעצאָהלט ווערען לויט׳ן דערמאָנטען קורס און טאָג פון

שלוסען די הלוואה און קען נישט וואַלאָריזירט ווערען.

דער דאָזיגער אורטייל האָט אַרויסגערופען גרויס אויפמערקזאַמקייט אין די סוחרישע קרייזען.

געפונען דעם טויט אין די פלאַמען.

(פ) אין דאָרף מיכאַלאַו איז אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה אין דער ווירטשאַפט פון פּויער קאָלשעווסקי. די גאַנצע ווירטשאַפט איז אָפּגעברענט געוואָרען. דערביי האָט אַ מאַלעטער פון ווירטשאַפט

הילבראָנסקי בעקומען שווערע בראַנד־וואונדען, פון וואָס זי איז געשטאָרבען אין שפּיטאָל. פּאָליציי האָט אַרעסטירט אַ באַקאַנטען מאַראַסעק אין חשד צו האָבען אונטערגעצונדען.

אויף דער פּרעסע־רעדוט.
(איינדרוקען) — פון יואל מאַסטבוים.

איך האָב נישט לאַנג קיין מאַסקאַראַדען אין דער צייט ביי געשטאַט, וואָס עס בלייבט איינז נאָר די מאָדערנע מיטעלאַלטערליכע רושמען פאַר אַ בעקאַנטער און איבער זיי אַלס אויס. אָבער אין אַ באַל, ווען די גאַנצע פּרעסע פון אַלע רוהמאַנען אין אַ ... פון אַ שטאָט (שרייבער, ווי אין שטאָט דאָס) קומען זיך צוזאַמען, דאָן האָט דער באַל אַנ׳אַנדערען כאַראַקטער, און אַ באַל גייסטיג און ענטערעסאַנט.

אין האָט לאָדז אָרגאַניזירט אַזאַ מין אינטערעסאַנטען פּנים השמחה — טאַג „דאָגעוואַר", פון אַנד געזען געוואָרען איהם נעהן אַבקוקען.

פון אַנג, אין וואַרשע, קומט מען זיך אויך צוזאַמען אויף „מאַסקאַראַד" אָדער „רעדוט", אָבער דאָס איז אַ צוזאַמענקומען זיך גלאַט אַזוי. די יודען וואָלטען געהן זעהען פּוילישע „מאַסטעמאַטיקע" אַזוי אַ סך מיהער פון די קוימען שאַפּען זיך אויס פון די פּוילישע וויכער און פּוילישע כלות וזמנים, ווי אַזוי האַלט זיך אַ „מאַסטעמאַטיק" פון יודישען שטאַם.

לאָדז אַבער (כ׳מיין עמנם) איז אויך דאָ וועט פון עצמליכע מאַסקעראַדען.

אָבער דאָ איז נאָך עפּעס פאַרגעקומען. די יודישע און פּוילישע פערשטעהער פון דער פּרעסע האָבען געמאַכט דעם ערשטען מאָל אַ רעפּרעזענטאַטיווען צו־זאַמענקומען. האָט מען דאָ געטאַנצט וואַלצען, לאַנצען, למשל, אַ ווערטעל פון „לאָדזער מאָרגענבלאַט" מיט אַ ומאַמאָראַטערייע? פון „הערייער לאָדזט" און אַ מיטאַרבייטער פון אַנ׳אַנדער יודיש פּלאַט זאָל האָבען אַ פלירט מיט אַ מיטאַרבייטער פון „ראַזוואָי".

אַ שעהנער לאַנד־אַמערריקאַנישער מאַ־מענט איז געווען פאַר מיר דאָס, וואָס ווען אַ מאָל פון פוילישע סופרים און פערשטעהער פון דער מאַסקע „פּראַסע", האָט מען צוגעלעגט די אויגען צו די יודישע אויפשריפטען:

— צאַ מאַ?

— ושיראָוסקאַ פּראַסאַ.

— אַ־אַ, באַרדזאָ משיעקאַווע...

ל׳חיים נישט, וואָס דער „באַרדזאָ משיעקאַווע" האָט אויסגעדריקט אַלע־פאַלס קיין אירוניע, עס איז נישט געווען. עס איז געווען אַ מאָמענט פון גוטער־קייט און אפשר רעספּעקט.

אמת, אַז דער בריטשער עולם מיטגעקומען פון דער פוילישער אינטעליגענץ האָט

ניכער געוואָלט געבען די פּרעמיע דער מאַסקע פון דער פעה. „משערקעסיו". אָבער די פּרעמיע האָט דער בעקומען די יודישע לאָדזער פּאַטראָנעס פאַר דער ווערגעגעבענער מאַסקע „פּראַסאַ".

וואָס־פּרעס־וואָס, אפשר קיין גרויסע פּאָליטישע בעדייטונג האָט נישט דער דאָזיגער באַל געהאַט. אָבער שוין דאָס אליין, וואָס אַ יודישער ושיראָוסקאַ־פּאָ־סאַגראַפיע האָט זיך אַנגעשלאָסען און פּראָווינציעלען און די ביידע פּיהרען אַ ליטעראַטור צו זייער טרעפען פּנים אל פּנים — דאָס קאָן אפשר מאָל אַ כך מעהר רעדעוענדיגען, ווי די פּאַליטישע „אַני־גאַציע" פּראָוואַלער.

* * *

אין דער סך הכל איז, אַז לאָדז דאַרף זיין אַ מוסטער פאַר דער מעטראָפּאָליע וואַרשע.

מיר פיהלען אויך אין וואַרשע צווישען פוילישען ליטעראַטען פּעראָנען און יודישען אַ געוויסע התקרבות פאַר די לעצטע חדשים. דער טויט, למשל, פון ת. ה. נאָמבערג׳ן האָט ביי דער גאַנצער פוילישער ליטעראַרישער און זשורנאַליסטישער משפּחה אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפמערקזאַמקייט און מיטגעפיהל.

די התקרבות מיז אָבער קומען נישט נאָר דורך קאַטאַסטראָפען, נאָר אויך דורך פריהעליכען לעבען.

ווי דאָס האָט בעוויזען לאָדז.

פון עלפון־פלאַס האָט לאָדז געגעבען דעם בעיספּיל. ס׳איז נייטיג דערפאַר אַז מען זאָל אויפהערען צו שטעהן ביי ליבע זיך, מען זאָל ווערען איינינג פון אונזער וועלט. לאָמיר לאָדזער שעפער אַרום און וואַרשע פּרעסע־רעדוט ... פּערגעניגען זיך בעסער ... ראַדאָניגע ... צוזאַמען, ... קאָנטאַקט פון אַ ... אונטער די ... וויי דער ... האָט אויפ׳ן קאָמיטעט דער אין אַ ... פון אויך ... וואַרשע.

די סענסאציאנעלע רעזולטאטען פון דער אויספארשונג וועגן האנדעל מיט ווייסע שקלאפען

(ענדע פון זייט 3).

פון בילדונג און ערציהונג פון דער אנדערער זייט. מיט ווייסע שקלאפערייַ אבער איז די לאגע גאר אנדערש. עס קען, עס מוז און עס וועט איינגאנצען אפגעשאפט ווערען אין אונזער איצטיגער געזעלשאפט און ווייטער אין אונזערע יאהרען.

דער פאקט איז, אז ווען שקלאפעריי האלט אין פערשווינדען און עס איז גאר קיין צווייפעל נישט, אז אינגיכען וועט עס אינגאנצען פערשווינדען פון דער ציוויליזירטער וועלט. אין פיל לענדער, ווי ז. ב. אמעריקא, ענגלאנד, די סקאנדינאווישע לענדער און איניגע אנדערע איז ווייסע שקלאפעריי שוין אפגעשאפט און עס קען אפגעשאפט ווערען אויך אין די איבעריגע לענדער פון דער וועלט. דאס איז די אויפגאבע פון דער איצטיגער קאמיסיע פון פעלקער-בונד.

די קאמיסיע פון פעלקער-בונד האט די גאנצע אנגעלעגענהייט אונטערזוכט אביעקטיוו, נישט טענדענציעז. זי האט אויסגעפונען די איינצעלהייטען, ווי אזוי דער האנדעל ווערט געפיהרט און איז געקומען צו פראקטישע פערשלאגען, ווי אזוי דאס מעהר צו פערניכטען.

מיר וועלען זיך איצט מיט זיי דא באקענען.

די סבות, פארוואס דער פעלקער-בונד האט צווישען זיינע ערשטע ארבייטען אונטערגענומען צו אונטערזוכען דעם האנדעל מיט ווייסע שקלאפען, איז ווייל אז דער האנדעל איז אין זיין נאטור א אינטערנאציאנאלער האנדעל. קיין איין לאנד קען אליין נישט בעקעמפען האנדעל. די סארט סחורה ווערט ארויסגעפיהרט פון איין לאנד אין א צווייטען. עס איז נישט קיין הימישער, נאר אן אויסלענדישער פראדוקט פאר יעדען לאנד. דעריבער קען זיך מיט דעם אפגעבען נאר אזא אינטערנאציאנאלע געזעלשאפט, ווי דער פעלקער-בונד, אין וועלכען עס זיינען פערטרעטען כמעט אלע פעלקער פון דער וועלט.

דער בעריכט פון דער פעלקער-ליגע איבער דעם ווייסען-שקלאפען-האנדעל גיט איבער זעהר אינטערעסאנטע איינצעלהייטען וועגען די אורזאכען, פארוואס דער האנדעל איז הויפטזעכליך אינטערנאציאנאל; פארוואס עס ווערען בענוצט אין אט דעם האנדעל הויפטזעכליך אויסלענדישע פרויען, וועלכע ווערען אימפארטירט פון ווייטע לענדער.

דער בעריכט גיט אמאליגע ענטפערס אויף דער פראגע. די ערשטע אורזאך איז ווייל אין די היימישע לענדער זיינען נישטא גענוג פרויען. דאס בעציהט זיך נישט נאר אויף פרויען אין אלגעמיין. עס זיינען פאראן לענדער, וואו די צאהל פרויען איז אין אלגעמיין קלענער, ווי די צאהל מענער (אזוי ווי עס זיינען פאראן לענדער, וואו די לאגע איז פונקט פערקעהרט). אין אזעלכע לענדער, וואו ס'זיינען פאראן ווייניגער פרויען ווי מענער, בליהט עס אם מעהרסטען דער האנדעל מיט ווייסע שקלאפען. בצווישען אט די לענדער פערנעמען דאס הויפט-פלאץ די רעפובליקען פון דרום-אמעריקא, ווי ארגענטינע, בראזיליען, מעקסיקא און אנדערע.

דער פאקט, אז ארגענטינע און די אנדערע דרום-אמעריקאנישע לענדער זיינען די הויפט-נעסטען פון דעם האנדעל מיט ווייסע שקלאפען, איז גרינג בעוואוסט. דער דורכשניטליכער מענש ווייסט. אבער נישט די אמת'ע אורזאכען פון אט דער ערשיינונג, געוועהנליך ווערט דאס צוגעשריבען צו דעם ווייסען טעמפעראמענט פון די מענשען אין די ווארימע לענדער. דאס איז אבער א טעות. דער איינציגער בעריכט פון פעלקער-בונד ווייזט אן די אמת'ע אורזאך פון דער ערשיינונג. דאס איז, וואס אין די דאזיגע לענדער פעהלען אוים פרויען.

דער בעריכט ברענגט די פאלגענדע ציפערען: אין ארגענטינע, צום בייטפיל, זיינען אין די 14 יאהר פון 1911 ביז 1924 אריינגעקומען א מיליאן מיט 230,726 מענער אימיגראנטען און בלויז 536,544 פרויען. ענליכע ציפערען ווערען איבערגעגעבען פאר אנדערע דרום-אמעריקאנישע לענדער, און דאס איז די הויפט-אורזאך, פאר דעם האנדעל מיט ווייסע שקלאפען. אין אלגעמיין שטעלט דער בעריכט מעלדעט, אז דער האנדעל מיט פרויען וואקסט הויפטזעכליך אין די לענדער פון אימיגראציע.

דאס ברענגט אונז גלייך צו א צווייטער וויכטיגער פראגע: וואס פאר א צוזאמענהאנג איז פאראן צווישען עמיגראציע און ווייסע שקלאפעריי? דער ענטפער איז, אז דער צוזאמענהאנג איז גאר א גרויסער. די הויפט-אורזאך, פארוואס דער האנדעל מיט ווייסע שקלאפען האט זיך פונאנדערגעבליהט אין די לעצטע פאר דורות, איז ווייל אין די דורות, איז פארגעקומען די גרעסטע עמיגראציע פון אייראפע אין די לענדער פון אמעריקא, אפריקא און אויסטראליען. אונזער צייט איז א צייט פון עמיגראציע. מיט דעם אויסנאהם פון דער גרויסער וואנדערונג פון די פעלקער מיט בערך 1,500 יאהר צוריק, ווען אייראפא איז נאכדעם בעזעצט געווארען, האבען מענשען קיינמאל נישט געוואנדערט אזוי פיל, ווי איצט. עס עמיגרירען געוועהנליך מענער אין די בעסטע יאהרען פון זייער לעבען עס קומט זיי אויס צו זיין געשיידט פון זייערע פאמיליען פאר פיל יאהרען און זיי ווערען דערום געצוואונגען צו פארען אנדערע געזעלשאפטליכע פערבינדונגען אויסער זייער פאמיליע, אין מעהרסטע פאלען ווערען אט די פערבינדונגען געמאכט מיט „נעקויפטע" פרויען.

עס איז גאר קיין צווייפעל נישט, אז דאס איז איינע פון די הויפט-אורזאכען, אויב נישט די וויכטיגסטע אורזאכע, פאר דער עקזיסטענץ פון דאזיגען האנדעל.

ווינטער-פאהר-פלאן

פערגליכטעט פון איצט ביז דעם 15 מאי 1928.

לאדז-קאלישער באהן:

געהען אם קיין:

ווארשא	3.14, 6.41, 7.14, 13.15, 13.47, 19.18
פויזען	8.00, 12.04, 12,57, 21.56, 23.14
קראקא	20.35
פויזען (דורך קוטנא)	9.05, 23.58
דאנציג	20.15
קאפענע—לעשנא	2.01
אסטראווע	18.35
קאליש	8.10
לעמבערג	15.25
לאוויטש	19.38
ציעכאצינעק	9.08
פלאצק	20.15
לובלין	15.25
קאטאוויץ	20.35
קוטנא	14.00

קומען אן פון:

ווארשא	1.46, 10.39, 11.56, 12.44, 21.43, 23.06
פויזען	6.38, 6.59, 13.32, 16.40, 19.05
קראקא	6.38
פויזען (דורך קוטנא)	8.43, 16.45
דאנציג	8.43
קאפענא—לעשנא	2.59
אסטראווע	8.53
קאליש	18.05
לעמבערג	10.40
לאוויטש	7.43
ציעכאצינעק	20.18
פלאצק	20.18
לובלין	10.40
קאטאוויץ	6.38
קוטנא	22.0[illegible]

לאדז-פאבריקס-באהן:

געהען אם קיין:

ווארשא	1.40, 7.50, 11.50, 14.25, 15.20, 18.05, 18.55, 20.10
קראקא און לעמבערג	15.20, 20.10, 23.45
קאליש (פערבונדען מיט טאמאשאוו און פיעטריקאוו)	1.40, 7.00, 11.50, 14.25, 15.20, 18.05, 20.10, 23.45
סקאזשיסקא	1.40, 15.20, 19.10
סאסנאוויץ	1.40, 11.60, 14.25, 15.20, 20.10, 23.45
טשענסטאכאוו	16.25
טארנאבזשעג	9.80

קומען אן פון:

ווארשא	1.55, 4.40, 10.40, 14.40, 16.33, 22.15, 22.45
קראקא און לעמבערג	4.40, 7.21, 20.25
קאליש (פערבונדען מיט טאמאשאוו און פיעטריקאוו)	1.55, 4.40, 4.21, 8.15, 10.40, 14.40, 20.25, 22.15
סקאזשיסקא	4.40, 10.40, 18.25
סאסנאוויץ (פערבונדען מיט קרינין)	4.40, 7.21, 14.40, 20.35
טשענסטאכאוו	9.35
טארנאבזשעג	19.55

האנדעלס-ביכער

ווערען איינגעפיהרט, ווערען געפיהרט און בילאנסירט דורך בעוואוסטען ביורא

„ארגוס", זאכאדניא 36.

מתקבלת החתימה על

דבר

עתון פועלי ארץ ישראל

תנאי החתימה: לשנת 13 דולרים, לחצי שנה 7 דולרים, לרבע שנה 4 דולרים.

המו"ל: „חברת העובדים באר"י" העורך: ב. כצנלסון.

„DAVAR" Palestine Labour Daily

Tel-Aviv, Palestine, P. O. B. 199 המען: תל-אביב, ת.ד. 199

„דבר" הוא עתון מדיני וספרותי, אינפורמטיבי והטוני, בלתי תלוי בשום מוסד ומפלגה, ושוקד על מפעל של צבור הפועלים בארץ-ישראל.

בכל יום ששי מצורף לעתון מוסף ספרותי.

גליון לדוגמא נשלח חנם לכל דורש.

תזדמנות יוצאת מן הכלל למודעות!

„דבר" נקרא בכל נקודות הארץ ובכל חלקי התבל!

הסניף אלודזאי: י. גולדין, פולודניובה 23.

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY

F. MOTYL Majster cechowy

Łódź, Zawadzka 19, Tel. 55-42

Firma egz. od r. 1895.

אויספערטיגונג פון זעמטליכע שלאסער און מעכאנישע אויסארבייטונג, זאווי פרעסען און פארמיר-אייזען, צענטריפוגען און סערבער-קעסעל. ווי אויך זעמטליכע מאשין-רעפאראטורען.

ספעציאליטעט:

אויטאגענישע שווייסונג אויך שניידונג פאר אלע מעטאלען מיט גאראנטיע

ווער? | ווער? | ווער?

ווער? ס'זוכט צו דינגען אדער צו פערדינגען א וואוינונג, א האנדעלס- אדער פאבריקס-לאקאל;

ווער? ס'זוכט צו קויפען אדער צו פערקויפען א הויז, א פלאץ אדער א פאבריק;

ווער? ס'זוכט צו קויפען אדער צו פערקויפען, וועלכע ס'איז איינריכטונגען, מאשינען, מעבעל אדער מאביליען;

ווער? ס'וויל געבען אדער נעמען א געלד-הלואה,

זאל זיך זאפארט מעלדען פערזענליך אדער שריפטליך

:—: אין'ם ערשטען לאדזשער פערמיטלונגס-ביורא :—:

„ארגוס" 36 זאכאדניא 36

— פראנט. פארטער. —

ווער? | ווער? | ווער?

הײנט, מיטוואך, ד. 22. פעברואר פינקטליך 9 אוו. אויף דער

וועכענטליכער טיי-אווענד

אין קלוב פון יוד. פרויען-פעראיין ח.י.ז.א. על. קאסטשושקי 21 וועט

רעד. י. אויגער

רעפערירען דעם פרעסע-איבערזיכט פאר די לעצטע 3 וואכען.

אונטערהאלטונג פאר מיטגלידערינס און איינגעפיהרטע געסט פריי.

וויכטיג פאר בעל-שמחות

איך גיב אויף אבנויץ

געפעסער, גאפעל, לעפעל, מעסער

ווינער שטיהל א. אז. וו.

שטרענג כשר! צו ביליגע פרייזען!

מיט אכטונג: פרידוואלד, פאלודניאווא 10

באמערקונג: דער זאל ווערט אויך אבגעגעבען אויף חתונות.

דרוקזאכען

אלערליי

ווערען שנעל און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

כלעפסידורעס (טאדעס-אנצייגען) ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 6, טעל. 47.

טליתים-פאבריק

אויסארבעטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע און זיידענע טליתים כאו טערקישע, יאראסלאווער און קאלאמעלער, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאל, מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען. שפאניער און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל בײ

א. ה. ציטרינאוויסקי

קאמיענע 1, אין 2. סויפר, פארטער.

בעמ.: ס'ווערען אויך אנגענומען אלע טליתים צו וואשען.

פאר 3 זל. עלעקטרישע ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצוצאהלען וועכענטליך פאר יעדען פ.

פ. לעוויז,

קאנסטאנטינער 58,

פראנט-געוועלב.

בעמ.: עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאנדעלס מיט 25% ביליגער פון [illegible].

קאנצעסיע דורך דער לאדזער עלעקטראטעכניק.

ועם האישות שמעו לי

ועל תסורו מאמרי פי

לדברי המשיבה לאמרי הם אונך

און אז די דארפסט ערלעדיגען מענדאוועס ספראוועס זאלסט גלייך קומען צו לויפען

אין ביורא

17 פעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויטן אוסטאוו אלערליי פיטעס, סלאוועס, זאבעזפיעטשעניעס, אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און קארנע אפאזיציעס אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורושעגד-ראזשיעמטשי, וועגען טעסער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליצאי-בעצירקען, אמטען, אינטערציזיעס, אמטען דעראוויזנעס, סארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

ספעציאליסט אין שותפות-אקטען.

מיט אכטונג י. מאנעלע

רעכט-קאנסולענט.

פאר 10 זל.

לערן איך אוים

טאנצען!

פאר אנפענגער הייבט זיך אן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש. אנמעלדונגען אין דער טאנץ-שולע פאלודניאווא 10.

מיט אכטונג ד. פרידוואלד.

אכטונג צייטונגס-פערקויפער!

אויף דער פערזאמלונג פון צייטונגס-פערקויפער פון 21/II איז איינשטימיג אנגענומען געווארען צו שטיצען בײ די וואהלען צום סיים און סענאט פאר די ליסטע פון יודישען נאציאנאלען אחדות נומער

33

כדי בקים צו זיין דעם פסוקים המלך החכם מכל אדם: ירא את ד' בני ומלך עם שונים אל תתערב.

די פערוואלטונג.

פרעזעס: מ. פערדער סעקר.: וויעלנאוואלסקי

3 צימער מיט קוך

און א יודישע געגענד ווערט געזוכט. צו ערפאהרען בײ שלמה איינשטעדלער, באלוטער-מארק 2.

זאדאוואסער מאשין

אמעריקאנער סיסטעם ביליג צו פערקויפען

Gdańska 99, PRAJS.

Lekarz-Dentysta

JAKOB KARMAZYN

ul. Południowa 2.

פאר פערזיכערטע אין קראנקען-קאסע ספעציעלע הנחות. ביים בעשטעלען קינסטליכע ציינער, ווערען אומזיסט געהיילט די ציינער און בעזייטיגט קראנקע ווארצלען אהן שמערצען. בעראטונג אומזיסט.

Zgubiono weksel na 80 zł. wyst. Jonas Mydlak, Kruszniewice, zlecenie J. Nemberg pł. d. 1/IV-28 Łask. Znalazca zechce zwrócić p. J. Nombergowi przy ul. Piotrkowskiej 141. Niniejszy weksel unieważnia się. 841

א שערגעס, סארנעס, קאראקולענעם

דאמען-פאלטעס

קאסט-נייע פון זאפארט ביליג צו פערקויפען.

האטעל מאנטעפעל, צימער 32. 843

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. וויילצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)

אין מעבעל-געוועלב (פריוו. וואוינ.) שענקעוויטש 29

בײ מיר איז שטענדיג פערטיג גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

וויכטיג פאר דאמען!

נאר פאר 2.50 זל.

מאכט איך די שענסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע [illegible] פערפאסט איך אויף בעגעלייף נאך. געדענקט די אדרעס: ווחאדזקא 26

אין הויף, 2-טען שטאק, לינקס פארטער.

בעמ. מאכט איך שיפאן-וועלור- סאמעט- און פליץ-היטע אין אלע פארבען און פארבען איינער גרויס אויספיהרונג. דער פרייז איז פונס אויף 8 קורצער צייט.

נאר פאר 7

„TOBA"

פרענומעראציאנס-פרייז: [illegible] 5 זל. פאר 3 חודש [illegible] אנאנסען-פרייז: [illegible]

Redaktor wydawca B. Hamburski

Tłocznia: B. i M. Hamburski w Łodzi, Piotrkowska 19